

IHMISKAUPPA SUOMESSA JA MAAILMALLA

Edistävät ja estävät tekijät uhrin toipumiselle

Vapauta Uhri ry

Aho Annika
Smeds Sini

Opinnäytetyö
Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

2021

Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Annika Aho, Sini Smeds	2021
Ohjaaja(t)	Timo Marttala, Voitto Kuosmanen	2020
Toimeksiantaja	Vapauta Uhri ry	
Työn nimi	Ihmiskauppa Suomessa ja maailmalla	
Sivu- ja liitesivumäärä	46 + 4	

Ihmiskauppa on yksi suurimpia järjestäytyneen rikollisuuden muotoja, josta ei kuitenkaan tiedetä paljoa. Sitä tapahtuu joka puolella maailmaa, hyvin erilaisissa muodoissa. Opinnäytetyössä käsitellään ihmiskauppaa Suomessa ja maailmalla, sekä perehdytään uhrin toipumiseen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia ihmiskauppaa ja tuoda aiheen laajuutta näkyville. Lisäksi tavoitteena oli selvittää tekijöitä, jotka ovat auttaneet uhria toipumaan, sekä toipumista estäneitä tekijöitä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ihmiskauppaa ilmiönä ja toipumiseen vaikuttavia tekijöitä.

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, jota tuettiin laatimallamme kyselyllä, joka keskittyi uhrin toipumiseen vaikuttaviin tekijöihin. Aineistoa kerättiin muun muassa kirjoista, raporteista ja kyselyistä. Aineiston analyysimenetelmäksi valittiin sisällönanalyysi menetelmä, joka auttoi luomaan selkeän kuvan tutkitusta aiheesta.

Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että kaikki vastaajat olivat päätyneet ihmiskau-pan uhriksi huijauksen myötä. Ihmiskau-pan uhrina olemisen seurauksena vas-taajilla on paljon mielenterveysongelmia ja monenlaisia traumoja. Vastauksista nousseita toipumisen kannalta merkittäviä tekijöitä olivat Room of Hope päivä-keskus ja sieltä saatu vertaistuki. Toipumista tuki myös yhdessä oleminen, sekä monipuoliset aktiviteetit.

Avainsanat ihmiskauppa, seksiperäinen ihmiskauppa, toipuminen, uhrin tunnistaminen

Social Services
Bachelor of Social Sciences

Author	Annika Aho, Sini Smeds	2021
Supervisors	Timo Marttala, Voitto Kuosmanen	2020
Commissioned by	Vapauta Uhri ry	
Subject of thesis	Human trafficking in Finland and around the world	
Number of pages	46 + 4	

Human trafficking is one of the biggest forms of organized crime and still the knowledge of it is very limited. It takes place all over the world in a wide range of forms. In the thesis the focus is on human trafficking in Finland and around the world. The victims' recovery is also studied.

The aim of the thesis was to study human trafficking and bring the magnitude of the topic in the open. In addition, the aim was to find out the factors that have helped the victims in their recovery and the factors that have prevented their recovery process.

The qualitative research method was used in the thesis supported with an inquiry made for the victims of human trafficking. The material was collected from books, reports and the inquiry. As an analysis method the content analysis was used which helped to create a clear picture of the topic.

From the thesis results it was found out that all of the respondents had become a victim of trafficking by a fraud. After being trafficked they had experienced a wide range of mental health problems and have lots of traumas. Significant factors that helped the victims to recover were the day center Room of Hope and the peer support they receive there. Being together and different kinds of activities also supported the recovery process.

Key words human trafficking, trafficking for sexual exploitation, recovering, victim detecting

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	7
2.1 Tavoite ja tarkoitus.....	7
2.2 Menetelmien esittely	8
2.3 Aineiston analyysi	11
3 IHMISKAUPPA	12
3.1 Ihmiskaupan määritelmä ja ilmenemismuodot	12
3.2 Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen	15
3.3 Ihmiskauppa Suomessa.....	18
3.4 Ihmiskauppa maailmalla	22
4 VAPAUTA UHRI RY JA UHRIN TOIPUMINEN	26
4.1 Room of Hope.....	26
4.2 Vapauta Uhri ry.....	28
4.3 Uhrin toipuminen ja sen esteet.....	29
4.4 Sosiaalipedagogiikka ja uhrin toipuminen	33
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	36
5.1 Kyselyn tulokset.....	36
5.2 Johtopäätökset.....	38
6 POHDINTA	41
LÄHTEET	44
LIITTEET.....	47

ALKUSANAT

Haluamme kiittää opinnäytetyömme toimeksiantajaa, joka mahdollisti kyselymme toteuttamisen. Saimme toimeksiantajaltamme paljon ideoita ja apua opinnäytetyömme alkumetreillä ja läpi koko prosessin ajan. Olemme myös kiitollisia kyselymme vastaajille, joita ilman työmme olisi jäänyt pintapuoliseksi, eikä aihe olisi konkretisoitunut meille yhtä henkilökohtaisesti.

Iso kiitos myös ohjaaville opettajille Timo Marttalalle ja Voitto Kuosmaselle, joilta olemme saaneet suuren avun ja tuen, sekä lisää ideaa näkökulmiin. He olivat aina tarvittaessa valmiita auttamaan ja saimme heiltä vastaukset kysymyksiimme nopeasti.

Haluamme myös kiittää toisiamme tuesta ja eteenpäin potkimisesta. Lisäksi olemme kiitollisia läheisistämme, jotka ovat kannustaneet ja antaneet paljon vinkkejä ja ohjeita opinnäytetyön tekoon.

1 JOHDANTO

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi ihmiskaupan ja sen vastaisen työn, koska haluamme oppia itse lisää ihmiskaupasta ja samalla kasvattaa tietoutta siitä myös muille. Aihe on kiinnostava, sillä ihmiskauppaa on todella paljon, mutta tietoa siitä ei juurikaan ole, eikä siitä puhuta. Tahdomme myös selvittää, miten ihmiskaupan vastainen työ toimii, millaisia menetelmiä käytetään ja kuinka ihmiskaupan uhrin löydetään ja tavoitetaan. Opinnäytetyössämme tarkastelemme ihmiskaupan uhrin toipumista, sekä sitä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tarkastelun tukena käytämme kyselyä, jolla saamme uhrien näkökulmaa ja kokemuksia mukaan tutkimukseen.

Tämän perusteella valitsimme toimeksiantajaksi Vapauta Uhri ry:n, joka tekee työtä ihmiskaupan uhrien auttamiseksi Kyproksella ja Suomessa. Vapauta Uhri ry on perustettu vuonna 2013 ja Suomessa toiminta on aloitettu 2016. Järjestö toimii kolmella eri osa-alueella, nuorisotyön, perhetyön, sekä ihmiskaupan parissa ja Suomessa se keskittyy kouluttamaan henkilöstöä ihmiskaupan vastaisesta työstä. Kyproksella Vapauta Uhri ry ylläpitää päiväkeskus Room of Hopea. (Vapauta Uhri ry 2020a.)

Room of Hope päiväkeskus on perustettu vuonna 2014 ja se toimii Kyproksella. Keskuksen tarkoituksena on tukea ihmiskaupasta vapautuneita naisia, sekä antaa heille psykososiaalista tukea ja valmiuksia työelämään. Tavoitteena on auttaa naisia saamaan oma elämä hallintaan ja tukea heitä vanhemmuudessaan. (Vapauta Uhri ry 2020b.)

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia, mitkä tekijät ovat auttaneet uhria toipumaan ihmiskaupasta ja selvittää, mitkä ovat suurimpia esteitä toipumiselle. Halusimme kerätä ajankohtaista tietoa Vapauta Uhri ry:n asiakkailta ja selvittää, miten he ovat kokeneet auttamisjärjestelmän toimivuuden. Tietoa saimme verkkokyselystä, jonka teimme Room of Hopen asiakkaille. Näin saimme tietoon järjestelmän positiiviset ja negatiiviset puolet, joiden avulla järjestö pystyy tarvittaessa kehittämään toimintaansa. Kyselyllä pyrimme ottamaan selvää, minkä uhrin ovat kokeneet parhaaksi avunmuodoksi ja näkevätkö he joitakin kehittämiskohteita auttamistyössä.

Lisäksi opinnäytetyöllämme oli tarkoituksena lisätä tietoisuutta sosiaalialalla, kuinka osataan tunnistaa ihmiskaupan uhri ja miten heidän toipumistaan voidaan edistää. Ihmiskauppaa esiintyy joka puolella maailmaa monessa eri muodossa ja uhrin toipumiseen vaikuttavia tekijöitä on paljon. Olemme huomanneet, että koulutuksessamme ei puhuta ollenkaan ihmiskaupasta, eikä siitä ole opetusta, koska tietämystä ei ole. Haluamme tuoda asian esille, jotta se otettaisiin huomioon ja alalle tulevat opiskelijat voisivat jo opintojen aikana saada paremmat valmiudet tunnistaa ihmiskaupan uhri, sekä auttaa uhria ammattimaisesti. Aloittaessamme opinnäytetyötämme, emme osanneet aavistaa, kuinka suuresta ilmiöstä oli kyse, sillä ihmiskauppa ei juurikaan ollut esillä uutisissa ja mediassa, ja vaikutti, ettei siitä ollut tietoa lähes kenelläkään. Siksi halusimmekin tuoda ilmiön olemassaolon ja sen laajuuden esille kaikille ihmisille, ei pelkästään sosiaalialalle.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tutkia nykyajan ihmiskauppaa ilmiönä, sekä tekijöitä, jotka vaikuttavat uhrin toipumiseen. Tavoitteeseen päästäksemme, laadimme verkkokyselyn, josta saamillamme vastauksilla, tuimme keräämäämme teoriaa. Kysely konkretisoi aihetta ja auttoi ymmärtämään ihmiskauppaa, lisäksi saimme aiheesta totuudenmukaisemman kuvan kyselyn avulla. Tutkimuksemme tavoitteena oli myös laajentaa omaa osaamistamme aiheeseen liittyen ja kehittää

tutkimuksellisia taitojamme. Teorian ja tekemämme kyselyn avulla selvitimme opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiä.

Tutkimuskysymykset opinnäytetyössämme ovat:

1. Mitä on ihmiskauppa nykyajan Suomessa ja maailmalla?
2. Mitkä ovat uhrin toipumista edistäviä ja estäviä tekijöitä?

2.2 Menetelmien esittely

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus antaa mahdollisuuden ymmärtää ilmiötä ja sitä, miten se ilmenee. Tämän avulla on mahdollista luoda oletuksia tutkittavan aiheen toiminnasta. Kanasen mukaan ihmisten asenteita ja suhtautumista luonnehtivan ilmiön tutkimus on parempi toteuttaa laadullisena kuin määrällisenä tutkimuksena, koska se on käytännössä ainoa tilanteeseen sopiva keino. (Kananen 2015, 70–71.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään todellista elämää, jota tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tutkimuksen tarkoituksena on tunnistaa realiteetteja, eikä ainoastaan kertoa aikaisemmin todettuja asioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161.)

Valitsimme opinnäytetyömme tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen menetelmän, koska Vapauta Uhri ry:n asiakasmäärä on suhteellisen pieni ja tällä menetelmällä pystymme tutkimaan ilmiötä yksilön tasolla. Uskomme, että laadullinen menetelmä sopii parhaiten selvittämään ihmiskaupan uhrin toipumista tukevia tekijöitä, sekä toipumisen suurimpia esteitä. Opinnäytetyöllämme tahdomme saada aikaan hyödyllistä, sekä ajankohtaista tutkimustietoa, jonka avulla vahvistetaan ihmisten tietoutta ja käsitystä vaietusta, mutta erittäin suuresta rikollisuuden muodosta. Ajankohtaista tietoa saamme anonyymillä verkkokyselyllä, joka sisältää suljettuja ja avoimia kysymyksiä.

Perehdyttyämme ensin teoriaan, teimme kyselystä raakaversioon, johon saimme kehitysehdotuksia, sekä toimeksiantajaltamme, että ohjaavilta opettajiltamme. Ehdotusten pohjalta loimme lopullisen kyselyn rungon Word-tiedostolle, josta siirsimme kysymykset Webropol-palveluun. Lähetimme kyselyn linkin toimeksianta-

jallemme, joka välitti sen vastaajille. Saatuamme vastaukset käänsimme ne suomeksi ja käänösapua ranskankielisiin vastauksiin saimme Vapauta Uhri ry:ltä. Tämä oli mahdollista, koska kyselystä ei selviä vastaajien henkilötietoja, eikä vastaajia pystytä tunnistamaan muutenkaan.

Kyselyn alkuun liitimme saatekirjeen, jossa kerroimme muun muassa, keitä olemme, miksi kysely tehdään ja kenelle siitä on hyötyä. Muodostimme kyselyn siten, että se motivoi vastaajaa ja sitä on mielekästä täyttää, jotta saamme mahdollisimman luotettavia vastauksia. Kyselyn alussa on muutamia taustakysymyksiä, jonka jälkeen käytimme avoimia kysymyksiä, joilla selvitetään vastaajien ihmiskaupan uhriksi joutumista ja siitä toipumista. Tämän jälkeen selvitimme uhrin kokemuksia Room of Hopesta, vastaajat saivat myös arvioida kuinka ovat sopeutuneet Room of Hopeen. Kyselyn viimeisenä osiona käytimme skaalaa, jossa vastaajat arvioivat tekijöitä, jotka ovat edistäneet heidän toipumistaan. Kyselyn tarkoituksena oli opinnäytetyön luotettavuuden kasvattaminen tukemalla teoriatieta vastauksien avulla.

Aineistoa keräsimme aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta, laatimastamme kyselystä, sekä aiemmista tutkimuksista. Käytimme myös raportteja Yhdistyneiden Kansakuntien huumeiden ja rikollisuuden vastaiselta toimistolta, Euroopan Unionilta, Yhdysvaltain ulkoministeriöltä, sekä Kansainväliseltä työjärjestöltä ILO:lta. Lisäksi hyödynsimme erilaisia dokumentteja, uutisia sekä toimeksiantajalta saamaamme informaatiota.

Hyödynsimme opinnäytetyössämme myös sosiaalipedagogiikkaa, pohdimme erilaisia sosiaalipedagogiikan käytäntöjä ja mietimme, mitkä käytännöt voisivat edistää ihmiskaupan uhrien toipumista. Sosiaalipedagogiikka voidaan käyttää tutkimuksissa, koulutuksessa sekä käytännön työssä. Sosiaalipedagogiikka jaetaan usein kolmeen eri toimintajärjestelmään, nämä ovat koulutusala, tieteenala, sekä käytännön työala. Sosiaalipedagogiikalla pyritään tukemaan osallisuutta ja sosiaalista kasvua, sekä ehkäisemään syrjäytymistä ja tukemaan hyvinvointia. (Nivala & Ryynänen 2019, 14–15.)

Tutkimusta tehtäessä on tärkeää tarkastella tutkimuksen luotettavuutta, jotta tutkimuksessa ei tuotettaisi väärää tietoa (Sarajärvi & Tuomi 2018, 158). Opinnäytetyön luotettavuutta parannetaan useita tutkimusmenetelmiä käyttämällä. Jos eri

tutkimusmenetelmiä yhdistetään yhdessä tutkimuksessa, kutsutaan sitä metodiseksi triangulaatioksi (Hirsjärvi ym. 2013, 233). Laadullisen tutkimuksen on syytä olla johdonmukainen, jotta tutkimuksen luotettavuus säilyy (Sarajärvi & Tuomi 2018, 163).

Käytimme opinnäytetyössämme aineistotriangulaatiota, hyödyntäessämme eri maiden ihmiskaupparaportteja ja tutkimuksia, sekä kyselystä keräämäämme tietoa. Valitsimme käyttämämme aineistot tarkkaan ja pohdimme kriittisesti, millaisia lähteitä hyödynnämme, jotta saimme aiheeseemme liittyviä ja luotettavia aineistoja.

Kaikissa tutkimuksissa on hyvä ottaa huomioon oma suhtautuminen tutkittavaan aiheeseen, sekä omat mielipiteet ja käsitykset. Tutkijan on oltava objektiivinen, erityisesti aiheen ollessa vaativa ja tunteita herättävä on muistettava pitää omat ennakkoluulot ja asenteet erillään tutkimuksesta (Pohjola 2007, 23–24).

Tutkimuksessa on otettava huomioon yleiset eettiset periaatteet, jotka ohjaavat tutkijaa. Opinnäytetyöhömmme laatimastamme kyselystä ei tule ilmi vastaajien henkilöllisyys, eikä heitä pysty tunnistamaan vastauksista. Näin varmistamme heidän turvallisuutensa ja sen, ettei vastaajiin kohdistu tutkimuksen seurauksena riskiä tai uhkaa. Vastaajien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden huomioimme siten, että vastaajat saivat itse päättää osallistuvatko kyselyyn ja mitä he haluavat kertoa kokemastaan. Tutkimuksemme eettisyyttä huomioimme myös siten, että hyödyntäessämme muita teoksia, teemme viittaukset ja lähdemerkinnät oikein. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–8.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta varmennetaan tarkalla selvityksellä siitä, kuinka tutkimusta toteutimme. Vastaukset ovat totuudenmukaisia, sillä ne vastaavat saamiamme tutkimustuloksia, sekä aiheesta lukemiamme materiaaleja. Teimme laadullisen tutkimuksen, sillä emme pyri ratkaisemaan ihmiskauppa-ilmiötä, vaan haluamme luoda siitä ymmärrystä. (Kananen 2015, 353.) Toteutimme kyselyn englannin kielellä, joten analysointia helpottamaan käänsimme vastaukset suomeksi. Pidimme vastaukset kuitenkin suorina käännöksinä, ilman, että lisäsimme niihin uusia merkityksiä, jotta vastauksien luotettavuus säilyisi.

2.3 Aineiston analyysi

Analysoidessamme opinnäytetyön tuloksia käytimme sisällönanalyysi menetelmää. Menetelmällä on tarkoitus saada aineistoon selkeyttä, jotta pystytään tekemään luotettavia ja selkeitä päätelmiä tutkimusongelmasta. Sisällönanalyysin avulla on mahdollista analysoida tutkimuksen tuloksia puolueettomasti ja järjestelmällisesti. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 117, 122.)

Opinnäytetyössämme vertailimme kyselystä saamiamme tuloksia teoriaan ja pohdimme kohtaavatko ne. Tässä yhdistelimme teorialähtöistä ja aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää, jonka avulla pyrimme löytämään tutkimusongelmaamme selitystä ja ymmärtämään ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena onkin saada tutkittavasta ilmiöstä ymmärrystä ja tuoda sitä enemmän esille. (Kananen 2015, 171–172, 177.)

Luodessamme kyselyn runkoa, olimme jo perehtyneet aiheeseen kirjoittaessamme teoria osiota. Lisäksi konsultoimme toimeksiantajaamme, jolta saimme sekä materiaali ehdotuksia, että ideoita kyselyn muodostamiseen. Kyselyä tehdessä oli tärkeää huomioida, ettei kyselyssä tule liikaa toistoa ja, että se on selkeä. Vastaaajien kannalta oli mietittävä kyselyn toimivuutta ja mielekkyyttä vastata kyselyyn. Kysymyksien asettelua täytyi miettiä tarkkaan, jotta vastaajat ymmärtävät kysymykset oikein. Lisähaastetta toi kielimuuri, teimme kyselyn englannin kielellä, sillä koimme sen olevan paras vaihtoehto kyselyä laatiessa. Pääasiassa vastaukset olivat englanniksi, mutta saimme vastauksia myös ranskaksi, joka on suurimmalle osalle vastaajista äidinkieli. Pyysimme ranskankielisiin vastauksiin käännösapua toimeksiantajaltamme, ettemme tulkitse vastauksia väärin. Kyselyn runko löytyy opinnäytetyön liitteistä. (Liite 1.)

3 IHMISKAUPPA

3.1 Ihmiskaupan määritelmä ja ilmenemismuodot

Ihmiskauppa on ihmisoikeusrikkomus, jossa uhria alistetaan ja hyväksikäytetään, saaden tästä joko taloudellista tai muuta hyötyä, samalla rajoittaen uhrin toiminnan vapautta ja päätösvaltaa omasta elämästään. Rikoksentehtäjinä voi toimia useita henkilöitä tai rikollisryhmiä. Ihmiskauppaa voi tapahtua kansainvälisesti, mutta myös pienissä yksittäisissä maan sisäisissä verkostoissa. (Ihmiskauppa.fi 2018.) Suomessa ihmiskauppa määritettiin rikokseksi vasta vuonna 2004, (Koskenoja, Ollus, Roth, Turkia & Viuhko 2018, 1) jolloin Suomen rikoslakiin lisättiin ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa koskevat rangaistussäännökset (Kansallinen ihmiskaupparaportointi 2014, 40). Tätä aikaisemmin ihmiskaupparikoksista rangaistiin työsyöjintää, sekä paritusta määräävien pykälien mukaisesti (Poliisi 2020).

Ihmiskauppa on maailmanlaajuinen järjestäytyneen rikollisuuden muoto, jossa toisinkuin muissa rikoksissa, palveluiden käyttäjiä ei rangaista. Se loukkaa ihmisoikeuksia ja yksilön koskemattomuutta, sekä ihmisarvoa. Lyhyessäkin ajassa orjuus tuhoaa uhrin ja hänen elämänsä. (Rendic 2015, 21.)

Uhrin hyväksikäyttö ihmiskaupassa on pitkäaikaista, jolloin uhrin on vaikeampaa päästä tilanteestaan irti ilman, että hän saa apua ulkopuolelta. Usein ihmiskaupan uhriksi päädytään huijauksen myötä tai käyttämällä uhrin heikkoa tilannetta hyödyksi. Pitkäaikaisen hyväksikäytön seurauksena uhreille muodostuu usein huomattavia fyysisiä vaurioita ja mielenterveysongelmia, jotka vaikuttavat uhrin elämään sen kaikilla osa-alueilla, sekä uhrien vanhemmuuteen ja näin myös heidän lastensa hyvinvointiin. (Ihmiskauppa.fi 2018.) Toteuttamastamme kyselystä nousi juuri vastaavia seurauksia, joita vastaajat olivat kokeneet.

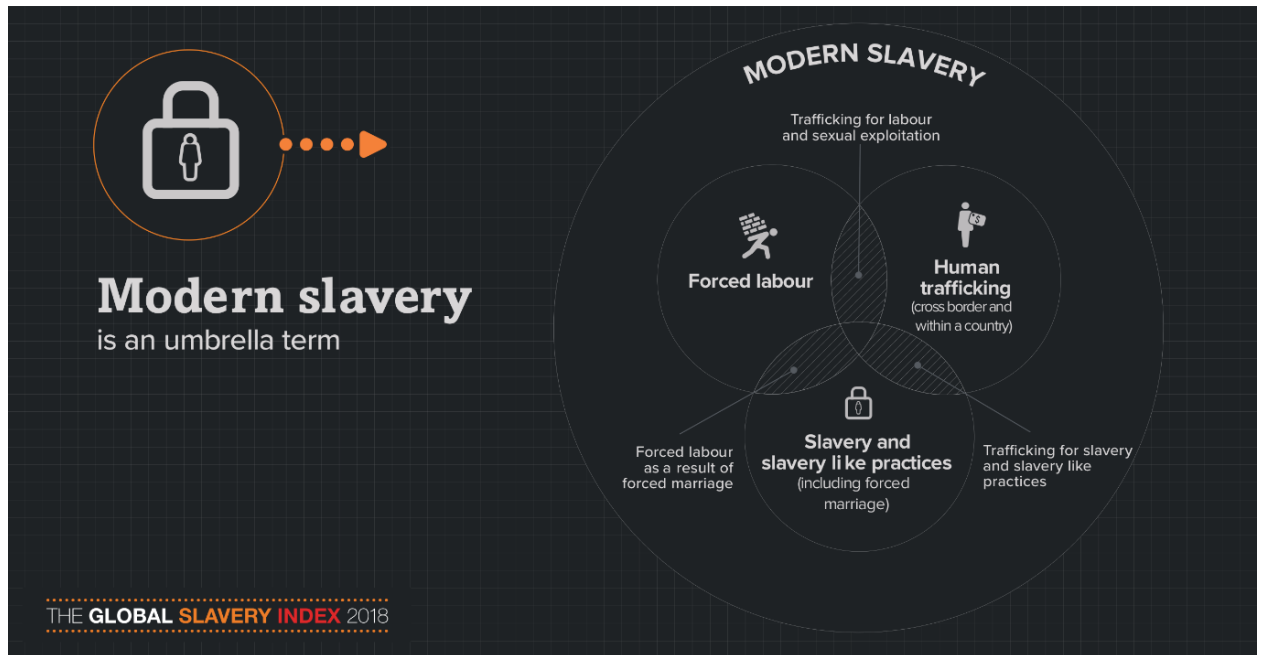
YK:n huumeiden ja rikollisuuden vastaisen toimiston (United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC) vuoden 2000 määritelmä ihmiskaupasta on tuorein ja yleisesti hyväksytyin, jonka mukaan ihmiskaupparikos on kolmen erillisen kohdan prosessi. Nämä ovat teko, keinot ja tarkoitus, jotka Rendic on määritellyt kirjassaan kysymys muotoon, mitä tapahtuu, kuinka se tapahtuu ja miksi se tapahtuu (Rendic 2015, 19.) Kansainvälisen työjärjestön (International Labour Office,

ILO), Walk Free Foundationin ja Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (International Organization for Migration, IOM) määritelmän mukaan uhrin pakottaminen hyväksikäytettävään asemaan on yksi keinoista, jolloin tosiasiallisen hyväksikäytön ei tarvitse tapahtua, jotta ihmiskaupparikos on tapahtunut. (Global Estimates of Modern Slavery 2017, 18.)

Palermon yleissopimuksen määritelmän mukaan:

Ihmiskauppa tarkoittaa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvaa henkilöiden värväystä, kuljettamista, siirtämistä, kätkemistä tai vastaanottamista voimankäytöllä uhkaamisen tai voimankäytön tai muun pakottamisen, sieppauksen, petoksen, harhaanjohtamisen, vallan väärinkäytön tai haavoittuvan aseman hyödyntämisen avulla, taikka toista henkilöä vallassaan pitävän henkilön suostumuksen saamiseksi annetun tai vastaanotetun maksun tai edun avulla. Hyväksikäytöksi katsotaan vähintään toisen hyväksikäyttöprostituutiotarkoituksessa tai muut seksuaalisen hyväksikäytön muodot, pakkotyö tai pakollinen palvelu, orjuus tai muu orjuuden kaltainen käytäntö tai orjuuden kaltaiset olot tai elinten poistaminen (Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta 71/2006 3.)

Ihmiskaupasta puhutaan usein osana nykyajan orjuutta. ILO:n, Walk Free Foundationin ja IOM:in raportissa onkin määritelty nykyajan orjuus (modern slavery) sateenvarjotermiksi, jonka alle kuuluvat ihmiskauppa, pakkotyö, sekä orjuuttaminen ja orjuuden kaltaiset käytännöt. Kuvassa 1 on avattu nykyajan orjuuden sateenvarjotermiä ja mitä se pitää sisällään. Pakkotyön ja ihmiskaupan yhdistelmästä syntyy työperäistä ja seksiperäistä ihmiskauppaa, kun pakkotyön ja orjuuttamisen yhtyessä tuloksena on pakotettua työtä pakkoavioliitossa. Ihmiskaupan ja orjuuttamisen yhdistelmästä tulee ihmiskauppaa orjuuden kaltaisiin käytäntöihin.

Kuva 1. Moderni orjuus (Walk Free Foundation 2018, The Global Slavery Index 2018, 5.)

Erilaisia ilmenemismuotoja ihmiskaupalla on useita. Rendic kirjoittaa ihmiskau-
pan olevan maailman nopeimmin kasvava järjestäytyneen rikollisuuden muoto,
jonka vuotuisten tuottojen arvioidaan olevan yli 32 miljardia euroa (Rendic 2015,
18). Kaikista yleisin ihmiskaupan muoto on seksiperäinen ihmiskauppa, jonka uh-
reista huomattavasti yli puolet ovat naisia ja tyttöjä. Vuonna 2016 ihmiskaupan
uhreista 59 % oli seksiperäisen ihmiskaupan uhreja. Vastaavasti työperäisen ih-
miskaupan uhreista yli puolet on miehiä. Muita ihmiskaupan muotoja ovat muun
muassa laiton adoptio, elinkauppa, pakkoavioliitot, kerjäämiseen tai rikollisuuteen
pakottaminen, lapsikauppa, sekä virtuaalinen ihmiskauppa. (Global Report on
Trafficking in Persons 2018, 10–11, 29.)

Suomessa vähemmän tunnettu *benefit fraud* –ihmiskauppa on myös yksi ihmis-
kaupan ilmenemismuodoista. *Benefit fraud* tarkoittaa petosta ja etuuksien väärin-
käyttöä. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän puolivuotiskatsauksessa ker-
rotaan, että tässä ihmiskaupan muodossa uhria hyväksikäytetään pitämällä tätä
köyhyydessä ja olosuhteissa, jotka loukkaavat ihmisarvoa, vieden sitten uhrille
kuuluvat etuudet, tuet tai palkan. Uhrin nimissä voidaan myös ottaa lainoja. (Ih-
miskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotiskatsaus 2020, 6.)

UNODC:n vuoden 2018 raportin mukaan ihmiskaupan muotojen yleisyys vaihtelee alueittain, kuin myös se, suuntautuuko kauppa aikuisiin vai lapsiin ja miehiin vai naisiin. Esimerkiksi työperäinen ihmiskauppa on Lähi-Idässä ja Saharan eteläpuolisessa Afrikassa yleisin ihmiskaupan muoto, kun taas Keski- ja Etelä-Aasiassa työ- ja seksiperäinen ihmiskauppa ovat lähes samaa luokkaa, uhrien profiilin ollessa kuitenkin erilainen. Toisaalta muotojen todellisesta yleisyydestä ei voida olla täysin varmoja, sillä saadut tulokset voivat johtua tilastojen puolueellisuudesta. Seksiperäistä ihmiskauppaa näyttää olevan eniten, sillä siitä raportoidaan eniten, kun vastaavasti elinkaupasta, pakkoavioliitoista tai lapsikaupasta ei ole saatavilla yhtä paljon tietoa. (Global Report on Trafficking in Persons 2018, 10–11.)

Vuonna 2016 ILO:n, Walk Free Foundationin ja IOM:in tekemän raportin mukaan 24.9 miljoonaa ihmistä oli pakkotyössä ja 15.4 miljoonaa ihmistä eli pakkoavioliitossa. Raportista käy ilmi, että ihmiskaupan uhreista, joka neljäs on lapsi, ja pakkoavioliitossa elävistä 15.4 miljoonasta ihmisestä 5.7 miljoonaa (37 %) on lapsia. Seksiperäisen ihmiskaupan uhreista vuonna 2016 lapsia oli 21 prosenttia. (Global Estimates of Modern Slavery 2017, 9–10.)

3.2 Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen

Ihmiskaupparikollisuuteen liittyvä ongelmatiikka on nykyään pinnalla oleva aihe maahanmuuttopolitiikassa. Suomessa termi ihmiskaupparikos on vielä suhteellisen tuntematon ja siihen vaikuttaa erityisesti lainsäädännön puutteellisuus ja rikoksen tapa. Ilmiö on kuitenkin saanut näkyvyyttä ja ihmiskaupan uhreja tunnistetaan joka vuosi enemmän. Monesti ajatellaan, että suomalaiset eivät joudu ihmiskaupan uhreiksi ja, että uhrin ovat aina ulkomaalaistaustaisia. Vaikka suurin osa uhreista onkin ulkomaalaisia, on uhreina myös Suomen kansalaisia. Lainsäädännön puutteellisuudet kohdistuvat uhrin tunnistamiseen, sekä auttamisjärjestelmään. (Hietaharju 2014, 7.)

Ihmiskaupan tunnistamisessa edellytyksenä on se, että tiettyjen tunnusmerkistön tekotapojen käyttö täyttyy. Ihmiskauppasäännöksessä tekotapoja ovat muun muassa värväminen, valtaan ottaminen, kuljettaminen ja majoittaminen. Tekotapa ei kuitenkaan aina ole se tekijä, jolla erotetaan ihmiskauppa muista prostituution

organisointitoimista. Erottavana tekijänä on se, onko tilanteessa hyödynnetty ihmiskaupan säännöksessä mainittuja tapoja. Mikäli kohteena on alle 18-vuotias, teko voidaan luokitella ihmiskaupaksi huolimatta siitä, onko teossa käytetty säännöksessä mainittuja tapoja. (Kimpimäki 2009, 218.)

Silloin kun kaupan kohteena on täysi-ikäiset henkilöt, on tärkeää ihmiskauppatilanteen tunnistamisessa arvioida teon toteutustapaa. Tulee selvittää, onko tekoa toteutettu käyttämällä hyväksi uhrin turvatonta tai riippuvaista asemaa, harhautamalla, maksamalla korvauksia vallassa pitävälle henkilölle tai ottamalla vastaan korvauksia. Lisäksi on selvitettävä, onko käytetty törkeää ihmiskauppaa koskevassa säännöksessä mainittuja tapoja eli uhkaamista, väkivaltaa tai epärehellisyyttä. (Kimpimäki 2009, 218.)

Ihmiskaupan piirteiden täyttymiseksi edellytetään tekotapojen lisäksi, että tekijä pyrkii tiettyyn tarkoitukseen. Säännöksen soveltaminen vaatii, että tarkoituksena on johdattaa henkilö esimerkiksi seksuaalisen tai työvoiman hyväksikäytön kohteeksi. (Kimpimäki 2009, 221.)

Ihmiskauppaa käsittelevässä puitepäätöksen 1 artiklassa, jonka Euroopan unioni on laatinut, kerrotaan ihmiskaupassa käytettävistä keinoista ja tekotavoista. Artiklassa selvennetään toiminta ihmiskaupaksi silloin, kun tekotavat ovat tarkoituksenmukaisesti uhrin hyväksikäyttöä prostituutiossa tai muussa hyväksikäytössä. (Kimpimäki 2009, 222.)

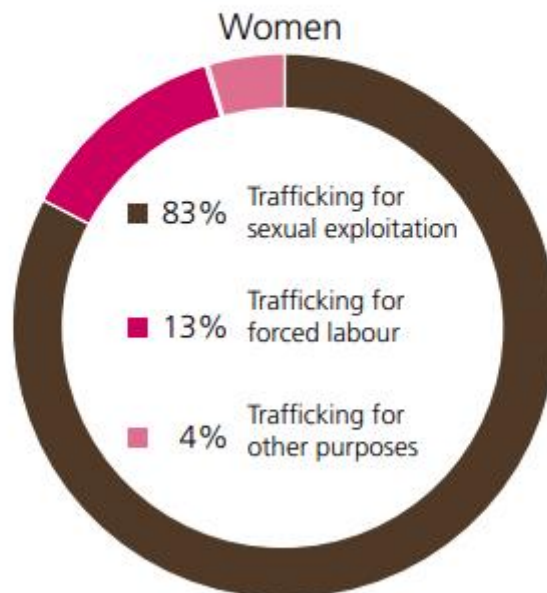
Suomessa ihmiskaupan uhreja on tunnistettu enemmän työperäisestä ihmiskaupasta, kuin tarkoituksen mukaisesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Useassa maassa seksuaalinen hyväksikäyttö on yleisin ihmiskaupan muoto, jota tunnustetaan eniten. Suomessa ihmiskaupan uhreina ei ole pelkästään ulkomaalaisia, vaan on myös uhreja, jotka ovat syntyperäisiä Suomen kansalaisia. Työperäisessä ihmiskaupassa uhrin ovat kuitenkin useimmiten ulkomaalaistaustaisia. (Marttila 2017, 119.)

Tekemässämme kyselyssä ihmiskaupan uhreille selvitimme, kuinka he olivat päätyneet uhreiksi. Puolelle vastaajista uskoteltiin heidän pääsevän Eurooppaan opiskelemaan tai töihin, esimerkiksi hotelliin tai kauneushoitolaan. Todellisuus-

dessa heiltä kuitenkin vietiin paperit ja heidät pakotettiin seksityöhön. Osa vastaajista oli joutunut uhriksi tulemalla huijatuksi perheenjäsenten tai tuttujen kautta.

Työperäinen ihmiskauppa voi olla työtä, jossa uhri työskentelee pitkiä päiviä pienellä palkalla tai palkkaa ei makseta ollenkaan. Työskentelyolosuhteissa on usein myös kontrollointia ja monesti uhri elää huonoissa olosuhteissa. Yleensä uhriin tai uhrin läheisiin kohdistuu uhka väkivallasta, velkavankeudesta tai maasta poistamisesta. (Marttila 2017, 119–120.) Kuviossa 1 on kuvattu naisuhreihin kohdistuvia eri hyväksikäyttömuotoja ihmiskaupan keskuudessa vuonna 2016. Tilaston taustalla on 54 maata ja noin 5440 uhria. Kuvioista käy ilmi, että 83 % eli suurin osa tunnistetuista naisista ovat olleet seksiperäisen ihmiskaupan uhreja. 13 % uhreista ovat olleet pakkotyössä ja 4 % uhreista ovat kokeneet ihmiskaupan muita muotoja.

FIG. 15 Shares of forms of exploitation among detected women victims of trafficking in persons, 2016 (or most recent)
54 countries (n=5,440 victims)

Source: UNODC elaboration of national data.

Kuvio 1. Havaittujen ihmiskaupan naisuhrien hyväksikäyttömuotojen osuus. (UNODC, Global Report on Trafficking in Persons 2018, 28.)

Ainoastaan naiset eivät ole ihmiskaupan uhreja, mutta he ja sukupuolivähemmistöt kokevat seksuaalista hyväksikäyttöä kuitenkin enemmän kuin miehet. Uhrin tunnistaminen voi olla vaikeaa, sillä viranomaisille ei uskalleta tuoda tilannetta esille. Useat ihmiskaupan uhreista ovat ennenkin olleet hyväksikäytettyjä tai joutuneet syrjityiksi. Rikoksen tekijät uskottelevat uhreille toiminnan olevan normaalia, siksi uhrin ei välttämättä tiedä olevansa rikoksen uhreja. Tilanteesta ei puhuta, jotta uhri ei päätyisi aiempaakin huonompaan tilanteeseen. Monesti puhumisen seurauksena pelätään kostotoimia ja maasta poistamista. Ihmiskaupan uhrin kokevat suurta häpeää, eivätkä siksi kerro tilanteestaan. Tästä johtuen ihmiskaupan uhrin tunnistamiseen voi kulua paljon aikaa. (Marttila 2017, 120–121.)

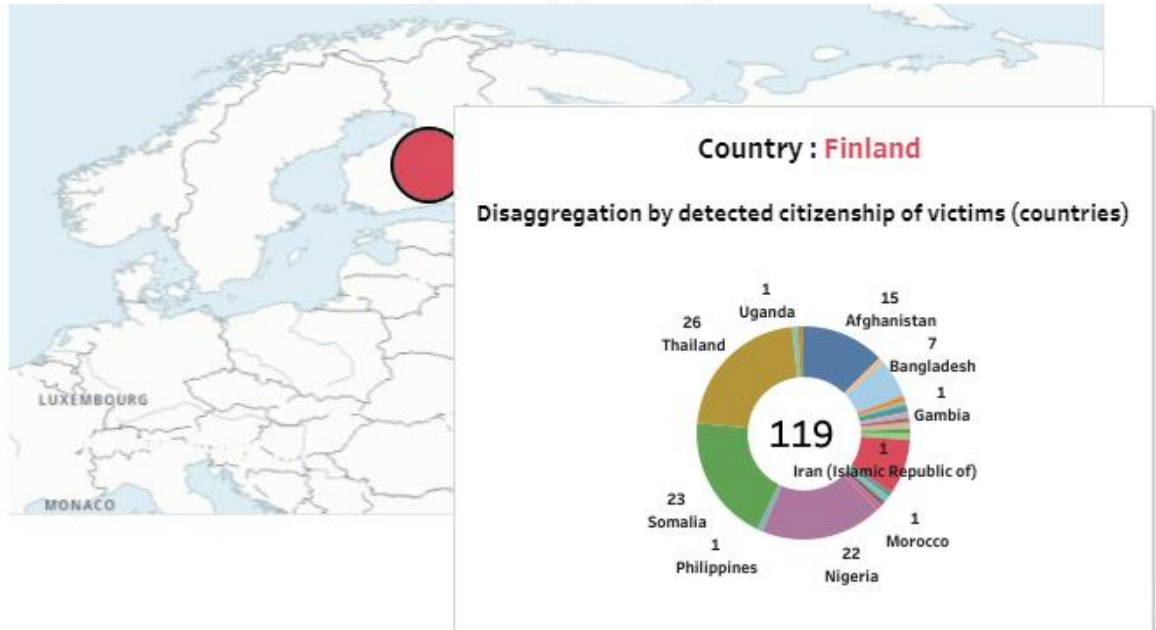
3.3 Ihmiskauppa Suomessa

Kesäkuussa 2019 Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä (GRETA) julkaisi raportin käsitellen Suomessa toteutettua ihmiskaupan vastaista toimintaa vuosina 2017–2019. Raportti on toinen Suomea koskeva arviointi, jossa arvioidaan Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan yleissopimuksen toteuttamista. Ensimmäinen vastaava arviointi on vuosilta 2013–2015, ja se julkaistiin kesäkuussa 2015. (GRETA 2019, 5.)

Raportin mukaan Suomi on pääasiassa ihmiskaupan kohdemaana, mutta jossain määrin myös läpikulku-, sekä lähtömaa. Vuonna 2015 ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän pariin pääsi 52 henkilöä. Seuraavana vuonna uhrien määrä oli yli kaksinkertaistunut ja auttamisjärjestelmän pariin oli päässyt 130 henkilöä. 2017 vuonna järjestelmään tuli 127 henkilöä, ja vuonna 2018 163 henkilöä. Uhrin olivat kokeneet muun muassa seksuaalista hyväksikäyttöä, pakkotyötä, pakottamista rikollisuuteen, sekä pakkoavioliittoja ja elinkauppaa. 2015–2018 vuosien aikana auttamisjärjestelmän pariin tulleista 475 uhrista 53 oli lapsia. Uhreista ainakin seitsemän oli Suomen kansalaisia, mutta suurin osa oli lähtöisin Irakista, Afganistanista, Somaliasta, Nigeriasta ja Thaimaasta. (GRETA 2019, 7.) Kuviossa 2 on tilastoitu Suomessa vuonna 2016 tunnistetut ihmiskaupan uhrin kansalaisuuksien mukaan. Kuviossa selviää, että eniten tunnistettuja uhreja on tullut Thaimaasta, Somaliasta ja Nigeriasta. Monet uhreista ovat olleet kotoisin myös Afganistanista, Irakista ja Bangladeshista. Yhteensä Suomessa tunnistettiin 130 ihmiskaupan uhria vuonna 2016.

Trafficking in persons, detected victims by citizenship - 2016

Map on detected victims of trafficking in persons, by citizenship, counts.

Kuvio 2. Tunnistetut ihmiskaupan uhrit Suomessa 2016 kansalaisuuksien mukaan. (UNODC 2020, dataUNODC)

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän 2020 vuoden puolivuotiskatsauksesta selviää, että alkuvuoden aikana auttamisjärjestelmän pariin on tullut aikaisempia vuosia enemmän asiakkaita, jotka ovat joutuneet ihmiskaupan uhreiksi. Katsauksessa kerrotaan, että yleisimpänä hyväksikäytön muotona on tällä hetkellä pakotyö varsinkin siivous-, rakennus- ja ravintola-alalla. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotiskatsaus 2020, 5.) Tämä käy ilmi myös Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuoden 2020 vuosikatsauksesta, josta selviää auttamisjärjestelmän pariin tulleen tähän asti suurin määrä uhreja (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Vuosikatsaus 2020, 10).

Puolivuotiskatsauksen mukaan, Suomessa tunnistetaan yhä heikoiten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa. Seksuaalisesta hyväksikäytöstä on vuonna 2020 Suomessa paljastunut prostituutiota, sekä seksiorjuuden tapaisia olosuhteita. Pääasiassa asiakkaaksi tulleet henkilöt on löydetty pääkaupunkiseudulta. Seksuaalisen hyväksikäytön lisäksi, ei niin yleisenä ihmiskaupan muotona, rikolliseen toimintaan pakottaminen on lisääntynyt, alkuvuodesta tämänkaltaisen ihmiskaupan uhriksi oli joutunut viisi henkilöä. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotiskatsaus 2020, 5–6.)

Auttamisjärjestelmän selvityksessä kerrotaan, että benefit fraud -ihmiskaupan muodosta ei vielä ole Suomessa oikeuskäytäntöjä, mutta se on kuitenkin määritelty yhdeksi modernin orjuuden ja ihmiskaupan muodoksi monissa Euroopan maissa. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotiskatsaus 2020, 15.)

Yle uutisoi tammikuussa 2021 poliisin uudesta iskuryhmästä ”nyrkistä”, joka keskittyy ihmiskauppaan ja sen vähentämiseen. Iskuryhmässä työskentelee 19 poliisia ja kolme tutkijaa keskusrikospoliisista. Jutussa haastateltu rikosylikonstaapeli Kenneth Eriksson Helsingin poliisista, on arvioinut, että ihmiskaupassa liikkuu rahaa noin 47 miljoonaa euroa vuodessa. Erikssonin mukaan ihmiskauppaa tapahtuu ympäri Suomen, sekä Lapissa, että Helsingin keskustassa. (Niilola 2021.)

Tammikuun 2021 lopussa Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ylitarkastaja Terhi Tafari kertoi Ylen artikkelissa, että hän uskoo mediallyalla olevan suuri vaikutus uhrien tunnistamiseen. Koska ihmiskauppa on ollut paljon esillä mediassa, tunnistetaan uhreja myös enemmän ja uhrien kynnys hakeutua avun piiriin on matalampi. (Näveri 2021.)

Yhdysvaltojen tekemän Ihmiskauppa raportin kahdennenkymmenennen painoksen (Department of State, United States of America 2020) mukaan Suomessa hyväksikäytettävät uhrin ovat pääasiassa ulkomaalaisia ja vähemmässä määrin suomalaisia, joita hyväksikäytetään ulkomailla. Usein hyväksikäyttäjät toimivat ulkomailta käsin uhaten veloilla, väkivallalla, sekä muilla pakottamisen muodoilla. Raportin mukaan uhrin tulevat ensisijaisesti Itä-Euroopasta, Afrikasta, Lähi-idästä, sekä Keski- ja Etelä-Aasiasta. Monesti uhrin ovat turvapaikanhakijoita tai maahanmuuttajia, joista suurinta osaa on hyväksikäytetty jo ennen heidän saapumistaan Suomeen. Esimerkkinä raportissa mainitaan nigerialaiset naiset, jotka muodostavat suurimman osan seksiperäisen ihmiskaupan uhreista. (Department of State, United States of America 2020, 210.)

Ulkomaalaiset työntekijät ja maahanmuuttajat ovat usein vaarassa joutua hyväksikäytetyiksi muun muassa ravintoloissa, rakennusalalla, kuljetusteollisuudessa, sekä siivous- ja puutarha-aloilla. Raportin mukaan asiantuntijat ovat huomanneet, että työperäistä ihmiskauppaa tapahtuu suuria rikollisjärjestöjä enemmän pienimuotoisesti toimivissa yrityksissä. Erikseen raportissa mainitaan erittäin

haavoittuvassa asemassa olevat kausiluontoiset marjanpoimijat, joista monet ovat thaimaalaisia. (Department of State, United States of America 2020, 210–211.)

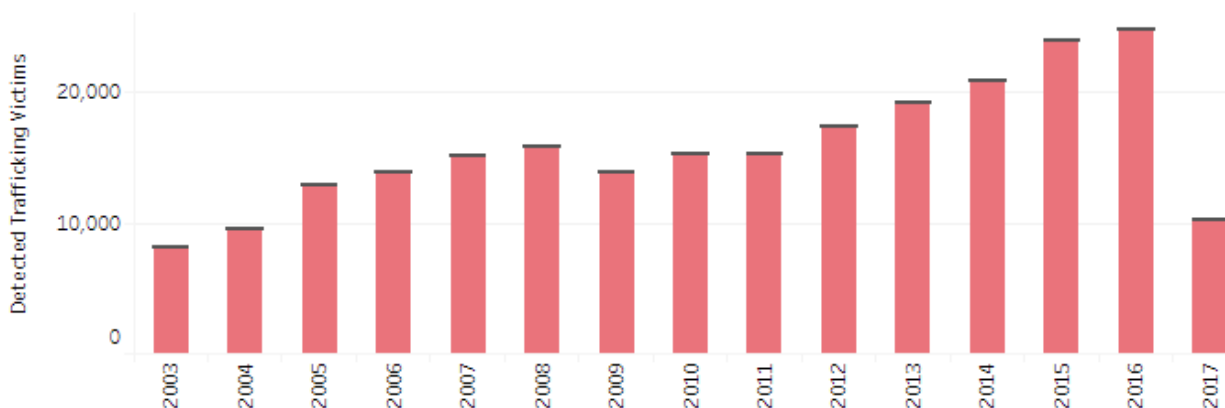
Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän puolivuotiskatsauksessa kerrotaan, että vuonna 2020 yli puolet ihmiskaupan uhreiksi joutuneista järjestelmään tulleista uusista asiakkaista olivat uhriutuneet jo ennen Suomeen päätymistään. Suurin osa uhreista oli turvapaikanhakijoita, jotka olivat joutuneet hyväksikäte-tyiksi joko kotimaassaan tai siirtyessään maasta toiseen. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotiskatsaus 2020, 6–7.)

Katsauksesta käy ilmi, että turvapaikanhakijoiden joukosta Suomessa tunniste-taan hyvin ulkomailla uhriksi joutuneita ihmisiä, sillä heidän kanssaan keskustel-laan niin vastaanottokeskuksessa, poliisissa, kuin Maahanmuuttovirastossakin. Turvapaikanhakijoilta kysellään heidän vointiaan, sekä onko heihin suuntautunut oikeudenloukkauksia. Katsauksen mukaan vastaavan tarkastelun kautta ei kulje mitään muita ihmisryhmiä. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotis-katsaus 2020, 7.)

Monet järjestelmään tulevista uusista asiakkaista ovat Suomessa työperäisen ih-miskaupan uhreiksi joutuneita turvapaikanhakijoita. Työnantajat hyväksikäyttävät turvapaikanhakijoita, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen hakemuksiinsa kansainvälisestä suojelusta ja toivovat oleskelulupaa työperusteisesti. (Ihmiskau-pan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotiskatsaus 2020, 7.) Kuviossa 3 on esi-tetty tunnistettujen ihmiskaupan uhrien kokonaismäärät vuosien 2003–2017 vä-lillä. Taulukossa 1 näkyy Suomessa tunnistettujen uhrien määrä vuodesta 2007 vuoteen 2017. Kuviosta ja taulukosta käy molemmista ilmi, että uhreja on tunnis-tettu vuodesta 2003 vuoteen 2016 suhteellisen tasaisesti aina vain enemmän,

sekä Suomessa, että maailmalla.

Trends in the total number of detected trafficking victims (2003-2017)

Kuvio 3. Tunnistettujen ihmiskaupan uhrien kokonaismäärä 2003–2017. (UNODC 2020. dataUNODC)

Detected trafficking victims time series

Region	Sub Region	Country	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Europe	Northern Europe	Finland	5	16	17	48	56	53	56	50	52	130	56

Taulukko 1. Suomessa tunnistetut ihmiskaupan uhrit 2007–2017. (UNODC 2020. dataUNODC)

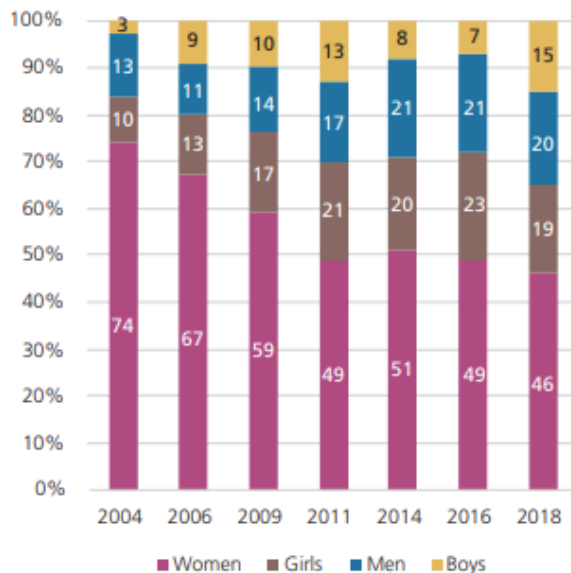
3.4 Ihmiskauppa maailmalla

ILO:n ja Walk Free Foundation:in julkaisun mukaan vuonna 2016 minä tahansa päivänä 40.3 miljoonaa ihmistä oli modernin orjuuden uhrina ja uhreista 71 % oli naisia ja tyttöjä, tämä tarkoittaa 28.7 miljoonaa naista ja tyttöä. Koko maailmassa uhreja oli 5.4 jokaista 1000 ihmistä kohti. Vuonna 2017 julkaistun raportin mukaan raporttia edeltäneen viimeisen viiden vuoden aikana 89 miljoonaa ihmistä koki jotain modernin orjuuden muotoa, ajan vaihdella parista päivästä koko viiden vuoden ajanjaksoon. (Global Estimates of Modern Slavery 2017, 5.)

Kuviossa 4 on kuvattu vuosien 2004–2018 välillä tunnistettujen uhrien ikä- ja sukupuoli-jakaumat. Kuviossa naisten osuus on kuvattu lilalla värillä, tyttöjen osuus ruskealla, miesten osuus sinisellä ja poikien osuus keltaisella. Kuvioista selviää, että naisia on tunnistettu kaikkina vuosina huomattavasti eniten. Vuodesta 2004 vuoteen 2018 naisten osuus on hieman laskenut, mutta naiset muodostavat edelleen suurimman osan tunnistetuista uhreista. Tunnistettujen tyttöjen ja miesten

osuus on ollut hyvin yhtenäinen, vaihdellen vain parilla prosenttiyksiköllä. Kuviosta käy ilmi, että heidän osuutensa on kasvanut pikkuhiljaa vuosien aikana, esimerkiksi vuonna 2004 tyttöjä tunnistettiin 10 % ja miehiä 13 %, kun taas vuonna 2018 tyttöjen osuus oli 19 prosenttia ja miesten osuus 20 prosenttia. Poikien osuus tunnistetuissa uhreissa on jokaisena vuonna ollut suhteellisen pieni, mutta vuonna 2018 on myös poikia tunnistettu enemmän, vuonna 2004 tunnistetuista uhreista poikia oli vain 3 %. Poikia on tunnistettu yhä enemmän ja vuonna 2018 poikien osuus oli jo 15 prosenttia tunnistetuista uhreista.

FIG. 3 Trends in age and sex profiles of detected trafficking victims, selected years

Source: UNODC elaboration of national data.

Kuvio 4. Tunnistettujen uhrien ikä- ja sukupuolijakaumat, 2004–2018. (UNODC, Global Report on Trafficking in Persons 2020, 32.)

UNODC:n raportin mukaan ihmiskaupan eri muotoja pystytään jossain määrin lajittelemaan maantieteellisesti, mutta on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, että näihin lajitteluperusteisiin voivat vaikuttaa maiden eri tavat kriminalisoida hyväksikäytön eri muotoja. Esimerkiksi Euroopassa ja Pohjois-Afrikassa on yleisempää elinkauppa ja rikollisuuteen pakottaminen, verrattuna laittomiin adoptioihin ja pakkoavioliittoihin, joita havaitaan enemmän Kaakkois-Aasiassa, sekä Keski- ja Etelä-Amerikassa. Raportin mukaan, myös paljon muita ihmiskaupan muotoja

havaitaan eri puolilla maailmaa. (Global Report on Trafficking in Persons 2018, 11.)

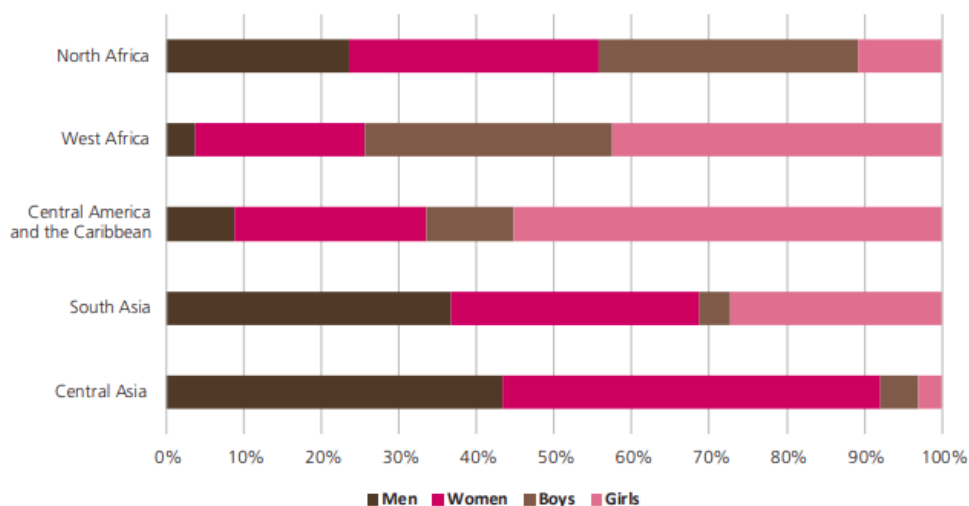
UNODC:n vuoden 2018 vuosiraportista selviää, että vuonna 2018 ihmiskauppa on edelleen vaikuttanut huomattavasti Pohjois-Afrikan ja Lähi-Idän maiden alueella ja useat alueen maat ovat ihmiskaupan uhreille sekä lähtö-, läpikulku-, että kohdemaita. Lisäksi raportista käy ilmi, että Keski-Aasian maiden, jotka osallistuivat globaaliin ihmiskauppa raporttiin, määrä kaksinkertaistui vuodesta 2016 vuoteen 2018. (Annual Report 2018, 57, 131.)

Yleisimpänä ihmiskaupan muotona näyttäytyy seksiperäinen ihmiskauppa, jota tapahtuu käytännössä ympäri maailman. Seksiperäisen ihmiskaupan uhreja tunnustetaan eniten Euroopassa, Amerikoissa ja Itä-Aasiassa. UNODC:n raportissa kerrotaan muun muassa muutamista Euroopassa tehdyistä tutkimuksista, joilla on selvitetty uhrien määrää ja saatu selville, että seksiperäinen ihmiskauppa on yleisin ihmiskaupan ilmenemismuoto. Lähi-Idässä ja Saharan etelä puoliosassa Afrikassa tunnustetaan useimmin työperäistä ihmiskauppaa. (Global Report on Trafficking in Persons 2018, 10.)

Kuviossa 5 on kuvattu vuonna 2016 (tai viimeisimmän tiedon mukaan) havaittujen uhrien osuus alueittain, joka selventää hieman, ketkä joutuvat useimmin ihmiskaupan uhreiksi missäkin. Palkeissa miesten osuus on kuvattu tumman ruskealla värillä, poikien osuus vaalean ruskealla, naisten osuus pinkillä ja tyttöjen osuus vaaleanpunaisella. Ylimmäisessä palkissa on kuvattu uhrien jakautumista Pohjois-Afrikassa, missä tunnistetuista uhreista hieman reilu 20 % oli miehiä, vähän päälle 10 % tyttöjä ja noin 35 % oli sekä naisia, että poikia. Länsi-Afrikassa tunnistetuista uhreista huomattavasti suurin määrä oli tyttöjä, yli 40 %, poikia oli reilu 30 % ja naisia hieman yli 20 %. Länsi-Afrikassa tunnistetuista uhreista miehiä oli vähiten. Keskimmäiseen palkkiin on kuvattu uhrien jakautuminen Keski-Amerikassa ja Karibiassa, jossa tunnistetuista ihmiskaupan uhreista yli puolet oli tyttöjä. Naisia tunnistettiin noin 25 % kokonaismäärästä ja tunnistetuista miehiä ja poikia oli alle 20 %. Etelä-Aasiassa tunnistettujen aikuisten uhrien määrä on jakautunut suhteellisen tasaisesti, miehiä ja naisia oli molempia tunnistettu uhreista noin 35 %. Uhreista poikia oli tunnistettu vähiten, alle 5 % ja tyttöjä uhreista

on ollut reilu 25 %. Myös Keski-Aasiassa tunnistettujen uhrien määrät ovat jakautuneet samalla tyyllillä kuin Etelä-Aasiassakin, naisia ja miehiä oli kumpiakin tunnistettu uhreista eniten, miehiä noin 45 % ja naisia noin 50 %. Keski-Aasiassa tunnistetuista uhreista poikia ja tyttöjä oli yhteensä alle 10 %.

Shares of detected victims of trafficking in persons in subregions recording diverse patterns, 2016 (or most recent)

Source: UNODC elaboration of national data.

Kuvio 5. Havaittujen uhrien osuus alueittain. (UNODC, Global Report on Trafficking in Persons 2018, 10.)

Vielä vuonna 2015 YK:n mukaan ihmiskaupan kohdemaita oli reilu 137 ja lähtömaita arviolta 127, (Rendic 2015, 20) kun vuoden 2018 UNODC:n ihmiskauppa raportista voi ymmärtää, että ihmiskauppaa tapahtuu jokaisessa maailman maassa (Global Report on Trafficking in Persons 2018, 7). Yhdysvaltain ulkoministeriö on seurannut ja tuottanut raportteja ihmiskaupasta vuonna 2020 kahdenkymmenen vuoden ajan (Department of State, United States of America 2020, 2) ja Yhdistyneiden kansakuntien 2018 vuoden globaali raportti ihmiskaupasta on laatuaan viides, joista aikaisemmat raportit on julkaistu vuosina 2009, 2012, 2014 ja 2016 (UNODC 2018).

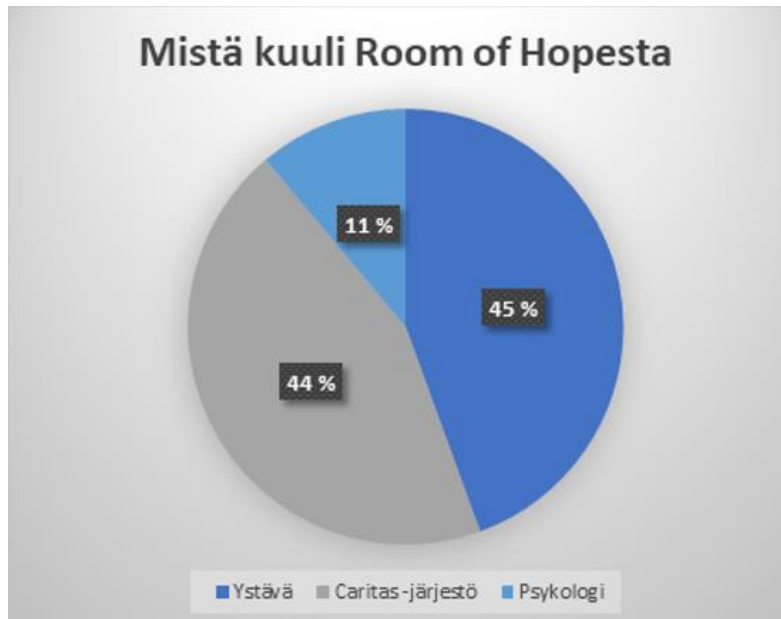
4 VAPAUTA UHRI RY JA UHRIN TOIPUMINEN

4.1 Room of Hope

Room of Hope on Vapauta Uhri ry:n vuonna 2014 perustettu päiväkeskus, Kyp-roksella Nikosiassa. Keskuksen taustalla on kristilliset arvot, mutta se ei rajaa asiakaskuntaa, vaan on avoin kaikille. Toiminta on tarkoitettu ihmiskaupasta va-pautuneille naisille, jonka tarkoituksena on antaa pohja uudelle elämälle, psyko-sosiaalisen tuen ja työelämän ohjauksen avulla. Naisia pyritään tukemaan yhtei-sölliseen toimintaan, kuten jakamaan ajatuksia ja kokemuksia, esimerkiksi käsi-tyoprojektien lomassa. Tavoitteena on saada naiset hallitsemaan omaa elä-määnsä paremmin ja projektien kautta löytää uusia kykyjä ja taitoja, sekä oppia tuntemaan itseään ja reaktioitaan paremmin. (Vapauta Uhri ry 2020.)

Room of Hope sai alkunsa, kun Vapauta Uhri ry:n toiminnanjohtaja Pia Rendic tutustui Nikosian karuun jälkihuoltotilanteeseen ja työmuotoon, joka tarjoaa koh-taamispaikan haavoittuvassa tilanteessa oleville naisille. Rendic halusi tarjota sa-maa ihmiskaupan uhreille, jotka asuvat itsenäisesti, mutta heiltä puuttuu ote omasta elämästään. (Rendic 2015, 178–179.)

Päiväkeskuksen tarkoituksena on tarjota päivittäinen kohtaamispaikka ihmiskau-pan uhreille ja heidän lapsilleen. Äidit voivat helposti joutua eristykseen yhteiskun-nasta, omien mielenterveysongelmien ja pelkotilojen vuoksi, sillä heidän on vai-keaa sopeutua uuteen yhteiskuntaan. Room of Hope tarjoaa uhrien lapsille ikä-tason mukaista kehittävää toimintaa, kuten kognitiivisten ja motoristen taitojen oppimista, jonka aikana äidit saavat hengähdystaukoa. Toiminta on samalla en-naltaehkäisevää, sillä tarkoituksena on luoda lapsille rakkaudellinen ja välittävä ympäristö, jonka avulla voidaan rakentaa luottavainen suhde turvallisiin aikuisiin. Usein lapset, jotka jäävät paitsi terveestä kiintymyssuhteesta tai rakastavista ai-kuisista, ovat tulevaisuudessa alttiita erilaisille hyväksikäytön muodoille. (Rendic 2015, 179–180.)

Kuvio 6. Mistä kuuli Room of Hopensta.

Kyselyssä selvitimme, mitä kautta uhrin olivat kuulleet Room of Hopensta. Noin puolet vastaajista olivat kuulleet keskukselta ystävältään ja puolet Caritas-hyväntekeväisyysjärjestöltä. Muutamalle vastaajista psykologi oli kertonut Room of Hopen toiminnasta. Vastaajista puolet ovat olleet Room of Hopen toiminnassa mukana yhdestä kahteen vuoteen ja loput kolme vuotta tai enemmän. Kaikki vastaajista olivat sopeutuneet päiväkeskukseen erittäin hyvin.

Päiväkeskuksella naiset voivat saada myös yksilöllistä tukea, heillä on mahdollisuus käydä tukikeskusteluja, sekä saada apua asiointiin viranomaisten ja lääkäreiden kanssa. Lisäksi keskuksessa järjestetään opetusta ruuanlaitosta ja englannin- ja kreikan kielestä. Silloin tällöin on tarjottu erilaisia taiteellisia projekteja, esimerkiksi tanssia ja valokuvausta, joiden tavoitteena on ollut asiakkaiden voimaannuttaminen. Päiväkeskus toimii lahjoitusten varassa. Rahallisten lahjoitusten lisäksi on saatu myös vaatteita ja hygieniatarvikkeita. (Rendic 2019.)

Vastaajat kertoivat, että ovat oppineet Room of Hopensta käsitöiden ja korujen tekemistä, ihmisten kanssa olemista ja ovat saaneet sieltä toivoa elämään. He kokivat positiivisena englannin kielen tunnit, retket rannoilla ja vuorilla, rukoukset, hengellisen musiikin, sekä korujen tekemisen. Kyselystä nousi erityisesti kiitollisuus mahdollisuudesta olla osa Room of Hopea, sekä kiitollisuus työntekijöitä,

perustajia ja lahjoittajia kohtaan. Vastaajat kokivat Room of Hopen toiminnan toimivaksi ja suurin osa vastasikin kysymykseen ”Mitä muuttaisit Room of Hopen toiminnassa?” etteivät he muuttaisi mitään. Muutama toivoi Room of Hopeen lisää käsitöitä ja askartelua, sekä lapsille päivähoitoa töiden ajaksi.

Room of Hopen toiminnassa korostetaan yksilöllistä tukea, sillä useilla keskuksen naisilla on erilaisia psyykkisiä ongelmia, kuten itsetuhoisuutta, ahdistusta ja masennusta. Näistä johtuen naisten voimavarat lastenkasvatuksessa ovat vähäiset ja valmiudet kasvatukseen ovat puutteelliset. Keskuksella pyritään siis tukemaan naisia heidän vanhemmuudessaan. (Vapauta Uhri ry 2020.) Room of Hopessa opetetaan naisille työelämässä tarvittavia taitoja eri työpajojen merkeissä. Toiminta tarjoaa vanhemmuustaitojen ja muiden tärkeiden taitojen lisäksi myös erilaisia rentouttavia ja hauskoja aktiviteetteja, kuten tanssia, maalausta ja kauneudenhoitoa. (Rendic 2015, 180.)

Ihmiskaupan uhreille on yleisesti hankalaa sitoutua mihinkään pidemmäksi ajaksi, mutta naiset tulevat kuitenkin joka viikko Room of Hopeen, sillä he kokevat päiväkeskuksen, ja siellä käyvät naiset perheekseen ja olonsa kotoisaksi. (Rendic 2015, 181). Myös kyselystä nousi esiin, että vastaajat kokivat olevansa kotona, ollessaan Room of Hopessa. Vastaajat kokivat päiväkeskuksessa käymisen hyvin tärkeänä ja kertoivat siellä olemisen auttaneen heitä toipumaan. Toipumisesta on edesauttanut käsitöiden tekeminen, muiden kanssa rukoilu ja puhuminen, sekä yhdessäolo ja laulaminen. Näiden avulla vastaajat ovat saaneet lievitettyä stressiään, sekä päässeet käsittelemään traumaattisia tapahtumia vertaistuen avulla. Lisäksi toipumisesta on edistänyt Room of Hopessa saatu rakkaus ja hyväksyntä, sekä psykologilla käynnit.

4.2 Vapauta Uhri ry

Vapauta Uhri ry on aloittanut toimintansa Kyproksella vuonna 2013 ja Suomessa vuonna 2016. Työn tarkoituksena on auttaa ihmiskaupan uhreja, sekä konsultoida ja kouluttaa ihmiskauppaan liittyvissä asioissa. Järjestön työ Suomessa on painottunut koulutukseen, varainhankintaan ja tiedotukseen, sekä konsultointiin ihmiskauppaan liittyvissä kysymyksissä. Kyproksella järjestö aloitti vuonna 2014

kaksi hanketta, päiväkeskus Room of Hopen ja siirtymäkodin seksiperäisen ihmiskaupan uhreille, yhteistyössä Wellspring Associationin kanssa. (Vapauta Uhri ry 2020.)

Vapauta Uhri ry toteuttaa ja on mukana erilaisissa projekteissa ja dokumenteissa, he puhuvat ihmiskaupasta radiossa, sekä kirjoittavat aiheesta sanomalehdissä ja sosiaalisessa mediassa. Yhteistyötä on tehty esimerkiksi ihmiskaupasta kertovassa dokumentissa *Rose in Paradise*. Huhtikuussa 2020 Vapauta Uhri ry aloitti projektin ilmaisesta seksuaalineuvonnasta alle 25-vuotialle nuorille. Projektin tavoitteena oli tarjota nuorille mahdollisuus puhua luottamuksellisesti asioista liittyen seksiin ja seksuaalisuuteen. Neuvonta toteutettiin Skypen välityksellä, josta vastasi Vapauta Uhri ry:n toiminnanjohtaja Pia Rendic, joka on seksuaalineuvoja. Kokeiluluonteinen projekti päättyi heinäkuussa 2020. (Rendic 2020.)

Syyskuussa 2020 Vapauta Uhri ry aloitti yhdessä Diakonissalaitoksen kanssa vertaistukitoiminnan ihmiskaupan uhreille. Vertaistukitoiminnalla tarjotaan ihmiskaupan uhreille sosiaaliseen integraatioon ja vertaistoimintaan perustuvaa psykososiaalista tukea. Lisäksi ryhmillä pyritään antamaan uhreille säännöllistä tukea toipumiseen, sekä työperäisestä, että seksiperäisestä ihmiskaupasta. Aikaisemmin saatavilla ollut tuki on perustunut pääasiassa uhrin välittömiin tarpeisiin, liittyen toimeentuloon ja asumiseen, sekä palvelunohjaukseen rikosprosessissa. (Rendic 2020.)

4.3 Uhrin toipuminen ja sen esteet

Prostituoituna ollut Rachel Moran kertoo Rendicin kirjassa Ihmiskaupan kasvot seuraavasti seksuaalisesta hyväksikäytöstä toipumisesta:

Seitsemän vuottani prostituoituna jättivät jälkeensä syvän loukkaantumisen, vihan ja katkeruuden. En voi väittää olevani toipunut, en läheskään. Prostitutiosta ei ole oman kokemukseni mukaan mahdollista toipua. Siitä on mahdollista vain jatkaa elämää eteenpäin, askel kerrallaan. Nämä kaksi asiaa - toipuminen ja eteenpäin meneminen - ovat täysin eri asioita, Rachel painottaa. (Rendic 2015, 58.)

Tutkimukset, jotka on tehty seksiperäisen ihmiskaupan uhreista kertovat, että 70 % pakkoprostituution uhreista kokevat samanlaisia posttraumaattisia stressireaktioita kuin uhrin, jotka ovat joutuneet järjestelmällisen kidutuksen uhreiksi. Itsetuhoisuus, sekä erilaiset riippuvuudet voivat jatkua myös sen jälkeen, kun uhri on tunnistettu ihmiskaupan uhriksi. (Rendic 2015, 32.)

Ihminen, joka on traumatisoitunut voi kärsiä monista erilaisista oireista. Oireita voivat olla muun muassa menneeseen tapahtumaan liittyvät muistivälähdykset, ahdistus, paniikkikohtaukset, väkivaltaiset ja ennalta arvaamattomat raivokohtaukset ja toistuva tuhoava käyttäytyminen. Trauman oireet eivät vaikuta ainoastaan tunne-elämään ja henkiseen tilaan, vaan myös fyysiseen terveyteen. (Levine & Frederick 2019, 51, 177.)

Kyselyssä vastaajat kertoivat aiheutuneista ongelmista ja traumaista, joita heille on muodostunut ihmiskaupan seurauksena. Vastauksista nousi esiin mielenterveysongelmat, kuten ahdistuneisuus ja masennus, lisäksi uhrin kokivat huonoa itsetuntoa ja vihaa miehiä kohtaan. Useampi vastaajista kärsii painajaisista ja heillä on ongelmia luottamuksen suhteen. Osa vastaajista koki psyykkisten ongelmien lisäksi fyysisiä terveydellisiä ongelmia, kuten kipua jaloissa ja lantiossa.

Yleensä uhrin, jotka ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa kärsivät traumaperäisen stressireaktion, Post Traumatic Stress Disorder (PTSD), oireista. Oireet voidaan jakaa kolmeen luokkaan, joista ensimmäiseen kuuluu uudelleen kokemisen oireet, eli uhrin mieleen palaa tapahtumamuistoja, joita uhri ei kykene hallitsemaan. Tunteita, joita uhri on kokenut seksuaalisen väkivallan tapahtuman aikana, palaavat uhrin mieleen, kun uhri esimerkiksi haistaa jonkin tietyn hajun. Uudelleen kokemisen oireet ilmenevät etenkin silloin, kun ympäristössä jokin muistuttaa tapahtuneesta tilanteesta. (Kaukonen, Raijas, Silver & Valkama 2003, 37.)

Toiseen luokkaan kuuluvat välttämisoireet. Uhri välttelee tapahtumasta muistuttavia asioita, esimerkiksi tapahtuman ajattelua tai siitä puhumista, jotta kykenee välttämään ikävät muistot. Kolmanteen luokkaan kuuluvia oireita ovat vireystila-oireet. Siihen liittyy esimerkiksi uniongelmat, mielialan muutokset ja ärtyneisyys. Muita seksuaalisen väkivallan kokeneiden psyykkisiä seurauksia ovat esimerkiksi ahdistus ja masennus. (Kaukonen ym. 2003, 37.)

Vuonna 2005 Euroopan neuvosto teki sopimuksen ihmiskaupan vastaisista toimenpiteistä, pohjautuen YK:n vuoden 2000 sopimukseen. Sopimuksessa täsmennetään uhrien suojelemisen vähimmäisvaatimuksista. Yhtenä esimerkkinä on kolmenkymmenen vuorokauden harkinta- ja toipumisaika, jonka aikana uhria ei voi karkottaa maasta. Tälle ajalle uhreille on tarjottava tämän tarvitsemat palvelut ja avut, kuten asunto ja terveydenhuolto. Ihmiskauppioiden rangaistukset ja toimenpiteet ihmiskaupan vähentämiseksi on myös määritelty sopimuksessa. Kun ihmiskaupasta lisätään tietoutta, sitä on vaikeampaa sivuuttaa. (Chalke & Blair 2011, 74–75.)

Ihmiskaupan uhrien auttamisen tueksi on olemassa auttamisjärjestelmä, jossa viranomainen auttaa ihmiskaupan uhriksi joutuneita. Yhteistyötä tehdään poliisin kanssa, jolloin voidaan turvata ihmiskaupan uhrin turvallisuus. Auttamisjärjestelmä on toiminut Suomessa jo vuodesta 2006. Avun saamista edellyttää, että henkilö oleskelee Suomessa. Kiireellisissä tapauksissa ihmiskaupan uhri voidaan saada avunpiiriin pelkän puhelun avulla. Auttamisjärjestelmän toiminta perustuu lakiin, jonka myötä asiakkaat saavat lakisääteiset palvelut. Ihmiskaupan uhrille tehdään yksilöllisen tuen tarpeen arviointi, jonka perusteella selvitetään palvelut, joihin uhri on oikeutettu. Palveluita ovat esimerkiksi turvallinen majoittaminen, terveydenhoito-, sekä tulkki- ja käännöspalvelut. Auttamisjärjestelmän pohjana on uhrilähtöisyys, eli ihmiskaupan uhria on aina autettava. (Ihmiskauppa.fi 2018.)

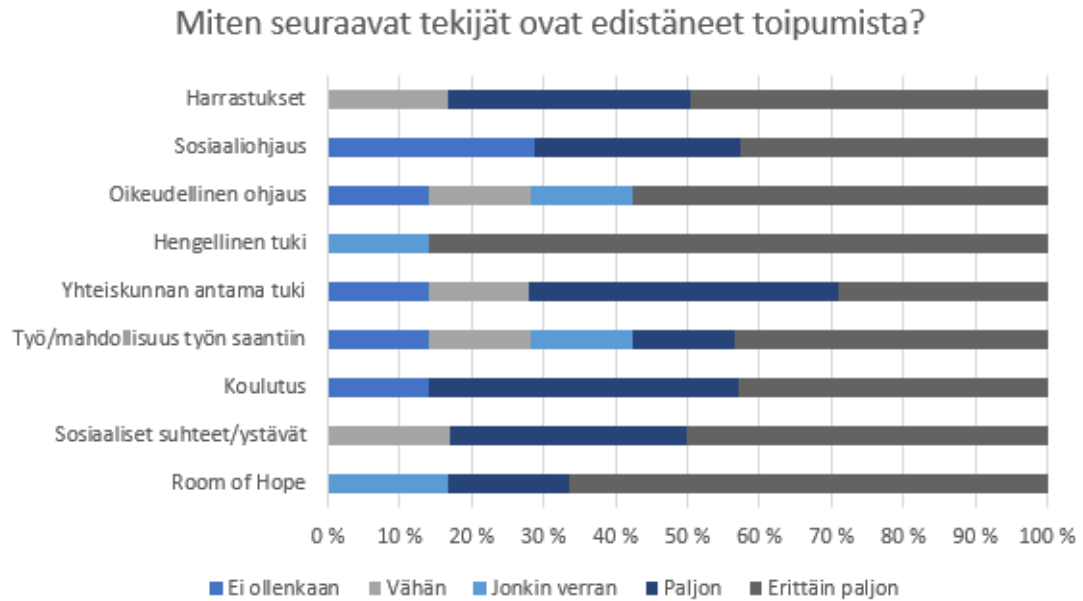
Järjestelmällä tuetaan ihmiskaupan uhrien toipumista, kotouttamista, sekä vahvistetaan heidän toimintakykyään. Tavoitteena on voimaannuttaa uhria, jotta tämän on mahdollista päästä psyykkiseen ja taloudelliseen itsenäisyyteen, sekä saavuttaa itsemääräämisoikeus. Järjestelmällä luodaan uhreille myös mahdollisuus vastata itseensä liittyvistä asioista. (Kimpimäki 2009, 263.)

Uhrin toipumisen kannalta jälkihuolto on merkittävässä osassa osana kohtaamista. Tärkeää on, millaista hoitoa uhri saa, sillä se edesauttaa normaaliin elämään palaamista. Uhrin eivät selviä ilman sosiaalipalvelujen apumuotoja ja heidän on tärkeää saada psykologista ja emotionaalista tukea, sekä apua trauman työstämiseen ja läpikäymiseen. Näin mahdollistetaan tulevaisuuden suunnittelun onnistuminen. (Rendic 2015, 162.)

Uhrien jälkihoidossa käännteentekevään osaan on noussut erilaiset siirtymäkodit, joiden avulla turvataan uhreille paikka toipua. Yleensä ihmiskaupan uhrit siirretään turvataloon, kun heihin ei enää kohdistu uhkaa. Uhrin tulee olla turvatalossa vähintään 30 päivää, joka on toipumis- ja arviointiaikaa, GRETA:n suosittelema aika on kuitenkin jopa kolme kuukautta. Tämän jälkeen tapauskohtaisesti katsotaan olosuhteet, joiden mukaan uhri siirretään joko turvalliseen ympäristöön tai turvajärjestettyihin puolivälin taloihin. (Rendic 2015, 170.)

Tekemässämme kyselyssä selvitimme ihmiskaupan uhrin toipumista edistäviä tekijöitä. Päällimmäisinä toipumisen osatekijöinä nousi esiin psykologin apu, sekä vertaistuki ympärillä olevilta ihmisiltä. Tärkeäksi koettiin myös turvautuminen Jumalaan, hengellinen yhteys, rukoilu ja rakkaus itseään kohtaan, sekä muiden osoittama rakkaus. Osa vastaajista oli saanut apua myös Caritas-hyväntekeväisyysjärjestöltä. Room of Hopessa toipumista edisti sieltä saatu tuki ja aktiviteetit, joiden avulla uhrit saivat ajatukset pois tapahtuneesta. Näiden tekijöiden avulla vastaajat kokivat saavansa enemmän itseluottamusta ja positiivisuutta, joka edistää osaltaan toipumista.

Laadimme kuvion tekijöistä, jotka ovat edistäneet uhrien toipumista. Vastaajat arvioivat toipumista edistäneitä tekijöitä asteikolla yhdestä viiteen, jossa yksi on "ei ollenkaan" ja viisi on "erittäin paljon". Kuviossa tärkeimpinä edistävinä tekijöinä koettiin hengellinen tuki, Room of Hope ja oikeudellinen tuki. Myös sosiaaliset suhteet ja harrastukset olivat tärkeitä, harrastuksista mainittiin muun muassa ruuanlaitto, rukoilu ja käsityöt.

Kuvio 7. Toipumista edistävät tekijät.

4.4 Sosiaalipedagogiikka ja uhrin toipuminen

Sosiaalipedagogisen toiminnan perusideana on emansipaation eli vapautumisen tukeminen ja mahdollistaminen. Emansipaatio tukee kokemusten jakamista ja avointa vuorovaikutusta, se tarkastelee elämäntilanteita ja olosuhteita kriittisesti, sekä niitä muovaavia yhteiskunnallisia taustatekijöitä. Vapautumista ei voi määrätä ulkopuolelta, kenen pitäisi vapautua ja mistä. (Nivala & Ryyänen 2019, 156.) Kyselystä kävi ilmi, että uhreille oli merkityksellistä käynnit psykologilla ja psykologin kanssa käydyt keskustelut. Lisäksi he kokivat tärkeäksi hengellisen tuen, rukoukset ja kokemansa yhteyden Jumalaan. Nämä kaikki tekijät ovat auttaneet uhreja toipumaan ja vapautumaan hyväksikäytöstä.

Jotta ihminen voi sopeutua ja päästä yhteiskuntaan mukaan, täytyy hänen vapautua häneen kohdistuvista rajoituksista, jotka tulevat ulkopuolelta. Vapautumista, ja siten myös integraatiota yhteiskuntaan, edistää mahdollisuus toteuttaa itseään. Kun yhteiskunnan jäsenet tekevät yhteiskunnasta oikeudenmukaisempaa ja inhimillisempää, auttaa se jäsenten integroitumista yhteisöön. Integroitumisen avulla yhteiskunnan jäsenten on helpompaa ymmärtää toisiaan. (Nivala & Ryyänen 2019, 152.)

Kyselystä saamiemme vastauksien perusteella ilmeni, että Room of Hopen yhteisöllinen ja osallistava toiminta on vapauttanut uhreja heihin kohdistuvista ulkopuolisista rajoituksista. Uhrit kokivat Room of Hopen saamansa vertaistuen hyvin tärkeäksi, sillä heidän oli helpompi ymmärtää toisiaan. Uhreille on myös tärkeää toteuttaa itseään esimerkiksi käsitöiden parissa, jolloin he saavat ajatuksensa pois heille tapahtuneesta hyväksikäytöstä. Room of Hopen uhrit kokivat olonsa turvallisiksi, hyväksytyiksi ja he saivat tuntea kuuluvansa johonkin.

Emansipaatio tarkoittaa vapautumista ajattelu malleista, jotka rajoittavat ja estävät ryhmien tai yksilön toimintaa. Sosiaalipedagogiikassa vapautumisen kasvu-prosessissa ihminen vapautuu toteuttamaan itseään yksilönä, sekä yhteistyössä muiden yhteisön jäsenten kanssa. Vapautumista voi olla sekä sisäistä, että ulkoista. Sisäinen vapautuminen tarkoittaa ennakkoluuloja ja muita mielen rajoituksia, jotka estävät itsensä toteuttamista. Ulkoinen emansipaatio on vapautumista yksilöön tai ryhmään ulkopuolelta vaikuttavista tekijöistä. (Nivala & Rynänen 2019, 153.)

Useampi kyselyyn vastanneista kertoi, että he kokevat lapsensa toisaalta herättävän negatiivisia muistoja, sillä lapset ovat syntyneet hyväksikäytön seurauksena. Toisaalta he kertovat saavansa lapsistaan iloa nähdessään heidät iloisina. Osalle uhreista oli kuitenkin vaikea hyväksyä lapsensa syntymä, koska lapsi muistuttaa heitä tapahtuneesta, ja osa uhreista koki tämän hidastavan heidän toipumistaan. Lapsen koettiin myös vaikeuttavan työnhakua. Jossain määrin voi ajatella uhrien kokevan ulkoista vapautumista, kun he voivat jättää lapsensa hoitoon ja pystyvät menemään töihin.

Osallisuus koostuu yhteiskunnan ja yksilön välisestä vuorovaikutussuhteesta. Osallisuus ei ole pysyvää, vaan se voi muuttua elämän eri vaiheissa. Yksilö voi kokea itsensä osattomaksi, jos hänen osallisuutensa vähenee, mikäli kaikki osallisuuden ulottuvuudet eivät toteudu. (Nivala & Rynänen 2019, 171.) Vastaajille vuorovaikutus muiden kanssa ja osallisuus olivat todella tärkeitä ja niiden koettiin edistävän toipumista.

Yhtenä sosiaalipedagogisen työtteen tunnusmerkkinä on yhteisöllisyys ja tavoitteena on saada aikaan kanssakäymistä ihmisten välille, sekä tukea heitä osallis-

tumaan yhteisöihin. Sosiaalipedagogisella työotteella painotetaan yleensä tunteiden jakamista, tunnetason yhteyttä ja kiintymyksen hyväksymistä sosiaalipedagogisissa suhteissa. (Nivala & Ryyänen 2019, 191, 204.) Aktiviteettien avulla vastaajat kokivat voivansa jakaa tunteita, sekä saivat tuntea olevansa osa yhteisöä. Myös tämä oli merkittävässä osassa toipumisprosessia.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1 Kyselyn tulokset

Opinnäytetyömme kyselyyn vastanneista kaikki olivat naisia ja vastaajien keski-ikä oli 31 vuotta. Vastaajista yksi oli kotoisin Nigeriasta ja muut olivat Kamerunista. Kyselystä kävi ilmi, että vastaajista puolet olivat olleet ihmiskaupan uhriina vuodesta kolmeen vuoteen ja puolet kuudesta vuodesta kymmeneen vuoteen.

Selvitimme kyselyssä, kuinka vastaajat olivat joutuneet ihmiskaupan uhriksi. Suurin osa vastaajista oli uhriutunut huijauksen seurauksena ja usea vastaajista puhui ”eräästä rouvasta”, jonka kautta heidät oli petetty. Vastaajille luvattiin turvaa, sekä pääsyä töihin ja opiskelemaan Eurooppaan, mutta todellisuudessa heitä vietiin asiakirjat ja he joutuivat prostituoiduiksi. Vastaajat kertoivat, että heidät uhattiin tappaa, jos he kieltäytyisivät seksistä. Eräs vastaaja kuvaili hyväksikäyttäjiä ihmisiksi, joilla ei ole sydäntä.

Ihmiskaupan seurauksena uhreille oli aiheutunut monenlaisia ongelmia. Vastaajat kokivat, ettei heidän elämällään ole merkitystä, heillä on huono itsetunto, eikä heillä ole enää itseluottamusta. Traumoja ja ahdistusta oli erityisesti raskauteen ja seksiin liittyen, esimerkiksi lapsen saaminen ihmiskaupan uhriina oli ollut hyvin traumaattinen kokemus. Eräs vastaaja kertoi traumaattisesta kokemuksestaan, kun hänet oli ihmiskaupan seurauksena erotettu lapsestaan eri maahan ja lapsensa vuoksi hän rukoilee Jumalalta rauhaa ja johdatusta. Vastaajat kokivat seksin edelleen ahdistavaksi ja heillä on suurta vihaa miehiä kohtaan, eivätkä he pysty luottamaan muihin ihmisiin. Heillä on myös fyysisiä ongelmia, kuten kipua kehossa. Mielenterveydellisistä ongelmista vastaajilla ilmeni masennusta ja monet kertoivatkin käyvänsä psykiatrin luona ja käyttävänsä lisäksi lääkitystä. Moni vastaajista näkee yhä painajaisia traumaattisista kokemuksistaan.

Kyselyssä ilmeni monipuolisesti tekijöitä, jotka ovat edistäneet vastaajien toipumista ihmiskaupasta. Yhdistäviä tekijöitä, jotka edistivät vastaajien toipumista, oli useita. Monelle psykologilla käyminen oli tärkeää, sillä siellä he pystyivät keskustelemaan traumaattisista kokemuksistaan ja saivat ammattiapua. Suurelle osalle oli merkittävää muiden ihmisten tapaaminen ja keskustelu niiden kanssa, joilla oli

samanlaisia kokemuksia. Myös muilta saatu vertaistuki oli olennainen osa vastaajien toipumisprosessia. Vastaajat kertoivat saaneensa apua Caritas-hyvänkeväisyysjärjestöltä, jonka he kokivat myös edistäneen heidän toipumistaan. Hengellinen tuki, rukoileminen ja Jumalan kanssa keskustelu olivat suuressa roolissa toipumisen edistämiseksi. Lisäksi toipumisen kannalta oleellista oli oppia rakastamaan itseään, antamaan anteeksi ja uskoa uuteen mahdollisuuteen.

Vastaajat, joilla oli lapsia, kokivat tilanteensa hyvin erilaisilla tavoilla. Muutama koki lapsensa edistävän toipumista ja vahvistavan heitä, kun he näkivät lapsensa iloisina, hekin saivat voimaa jaksaa eteenpäin. Lapsen saamisen koettiin myös estävän toipumista, sillä lapsi muistuttaa traumaattisista tapahtumista ja osalla lapsi vaikeuttaa työnsaantia. Hyväksikäytön seurauksena saatua lasta oli vaikea rakastaa ja se koettiin myös jossain määrin ahdistavaksi.

Selvitimme, mikä on edistänyt vastaajien toipumista Room of Hopessa ja minkä he ovat siellä kokeneet hyödylliseksi. Vastauksista nousi esiin erilaiset aktiviteetit, kuten retket, rukoilu, laulaminen ja käsityöt, joista erityisesti käsityöt olivat vastaajille tärkeitä, sillä he kokivat, että taidosta voi olla heille hyötyä myöhemmin. Aktiviteettien avulla he saivat hetkeksi ajatuksensa pois traumaattisista tapahtumista. Tärkeäksi koettiin myös yhdessä oleminen, puhuminen muiden kanssa ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. Vastaajat kertoivat, että päiväkeskuksesta saatu tuki ja hyväksyntä on edesauttanut heidän toipumistaan.

Room of Hope koettiin vastaajien kesken erittäin merkittäväksi osaksi heidän elämänsä. Jokainen vastaaja kertoi päiväkeskuksesta pelkkää hyvää. Vastaajat kertoivat, että ovat erittäin kiitollisia siitä, että ovat päässeet osaksi Room of Hopea. He ovat iloisia siitä, miten keskus on auttanut ja tukenut heitä pääsemään yli traumaattisista tilanteista.

Vastaajat kokivat, että päiväkeskuksessa voisi olla enemmän käsitöitä, sekä päivähoitoa lapsille, joiden äidit haluaisivat tehdä töitä. Muuten Room of Hopessa ei ole mitään kehitettävää, vaan he arvostavat keskusta suuresti ja muutama vastaaja kertoikin sen olevan täydellinen juuri nyt. Työntekijät ja lahjoittajat koettiin korvaamattomaksi, jonka vuoksi vastaajat kertoivat rukoilevansa heidän puolestaan, sekä toivovat kaikkea hyvää heidän elämiinsä.

Halusimme selvittää kyselyssä toipumisen edistäviä ja estäviä tekijöitä. Kysyttäessä estäviä tekijöitä toipumiseen, suurin osa vastasi, ettei estäviä tekijöitä ollut. Yksi vastaajista koki lapsensa vaikeuttavan työn löytämistä. Selvitimme myös sopeutumista Room of Hopeen ja jatkokysymyksenä kysyimme, mikä tähän on vaikuttanut positiivisesti, ja mikä negatiivisesti. Vastauksia saimme pelkästään positiivisesti vaikuttaneista asioista. Myös muissa vastaavissa kysymyksissä, joissa selvitimme kahta asiaa, saimme vastaukset vain toiseen.

5.2 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksillä paneuduimme ihmiskauppaan Suomessa ja maailmalla, sekä uhrin toipumiseen vaikuttaviin tekijöihin. Lisäksi tutkimuksessa kävimme läpi uhrin tunnistamista ja uhrin kokemuksia, ihmiskaupan muotoja, sekä uhrin toipumista sosiaalipedagogiikan näkökulmasta.

Tutkiessamme ihmiskauppaa selvisi, että sitä tapahtuu todella laajasti ympäri maailmaa. Ihmiskauppaa on niin huippu-urheilussa, kuin yleisemmin tunnetussa seksiperäisen ihmiskaupan parissa, sekä lukuisissa muissa muodoissa. Ihmiskauppa on usein pitkäkestoista ja sen seuraukset voivat olla hyvin vakavia ja vaikuttaa uhrin elämän jokaiseen osa-alueeseen. Ilmiössä toinen ihminen hyötyy aina jollain tavalla toisesta ihmisestä, käyttämällä toista ihmistä hyväksi. Esimerkiksi työperäisessä ihmiskaupassa uhria voidaan pitää puutteellisissa elinolosuhteissa, jotka loukkaavat ihmisarvoa.

Ihmiskauppa on ihmisoikeusrikkomus, johon uhri usein päätyy huijauksen myötä tai tämän heikkoa asemaa käytetään hyväksi. Kyselyssämme kaikki vastanneet olivat joutuneet uhreiksi huijauksen kautta, mikä vahvisti teoriassa ilmenneitä tietoja. Suurimmalle osalle luvataan töitä tai opiskelupaikkaa, joilla heidät saadaan houkuteltua pois kotimaastaan ja he joutuvat ihmiskaupan kierteeseen.

Ihmiskaupasta puhutaan myös osana nykyajan orjuutta, joka voi ottaa monia eri ilmenemismuotoja. Näitä voivat olla esimerkiksi elin- ja lapsikauppa, laitton adoptio, virtuaalinen ihmiskauppa ja kerjäämiseen pakottaminen. Tutkimuksesta kävi ilmi, että Suomessa työperäisen ihmiskaupan uhreja tunnistetaan eniten, kun taas eri puolilla maailmaa muut ilmenemismuodot näyttäytyvät yleisempinä, vaihdellen paljon alueittain.

Ihmiskaupan uhreja tunnistetaan koko ajan enemmän ja enemmän, sillä ilmiöstä on nykyään enemmän tietoa ja siitä uutisoidaan aikaisempaa useammin. Tutkimuksemme mukaan ihmiskauppa rikoksena on Suomessa yhä suhteellisen tuntematon, koska sitä koskeva lainsäädäntö on vielä kehittymässä ja uhrien tunnistamisessa on puutteita. Ihmiskauppaa tunnistetaan, kun ihmiskauppasäännöksessä määrätyt tekotavat toteutuvat, näitä ovat muun muassa värväminen, kuljettaminen ja valtaan ottaminen.

Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen vaikeutuu, kun uhrit eivät uskalla puhua asiasta viranomaisille tai heille on uskoteltu toiminnan olevan normaalia, eivätkä uhrit sen vuoksi tiedosta olevansa uhreja. Myös häpeä ja pelko voivat olla niin voimakkaita, ettei uhri halua tai uskalla puhua tilanteestaan.

Opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme, että ihmiskaupan tilanteesta tehdään erilaisia raportteja vuosittain ja vuoteen 2019 mennessä GRETA oli laatinut kaksi raporttia, käsitellen Suomessa toteutettavaa ihmiskaupan vastaista toimintaa. Suomessa auttamisjärjestelmän pariin pääsee vuosittain yhä enemmän uhreja ja vuodesta 2015 vuoteen 2018 auttamisjärjestelmään tulleiden määrä kolminkertaistui. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuoden 2020 puolivuotiskatsauksesta ilmeni, että asiakasmäärät ovat aikaisempia vuosia suurempia ja yleisin Suomessa tunnistettu ihmiskaupan muoto on pakkotyö. Usein esimerkiksi ulkomaalaiset marjanpoimijat joutuvat herkemmin hyväksikäytetyiksi halpana työvoimana. Yleensä Suomessa tunnistettavat ihmiskaupan uhrit ovat ulkomaalaisia, jotka ovat uhriutuneet jo ennen Suomeen saapumistaan.

Tutkimuksesta selvisi, että yleisin ihmiskaupan muoto maailmalla on seksiperäinen ihmiskauppa, mutta Suomessa sitä tunnistetaan vähiten. Global Estimates of Modern Slavery -raportin mukaan, jo vuonna 2016 ihmiskaupan uhrina oli 40.3 miljoonaa ihmistä, joista 28.7 miljoonaa oli naisia ja tyttöjä. Ihmiskaupan muotojen yleisyys vaihtelee maiden ja maanosien välillä, esimerkiksi Euroopassa rikollisuuteen pakottaminen on yleisempää kuin Aasiassa, missä tapahtuu enemmän laittomia adoptioita.

GRETA:n raportista selviää, että pääsääntöisesti Suomi on ihmiskaupan kohdema. Suomessa tunnistetuista uhreista suurin osa on ulkomaalaisia, mutta joukossa on myös suomalaisia. Ihmiskaupan muodoista Suomessa on tunnistettu

työperäisen ihmiskaupan lisäksi pakkoavioliittoja, elinkauppaa, seksuaalista hyväksikäyttöä ja rikollisuuteen pakottamista.

Tutkimuksesta ilmeni, että seksiperäisen ihmiskaupan uhriksi joutuneet kärsivät usein traumaperäisestä stressireaktiosta. Pienetkin asiat, jotka muistuttavat tapahtuneesta, voivat laukaista uudelleen kokemisen oireet, joita uhri ei pysty kontrolloimaan. Traumaperäinen stressireaktio jaetaan useampaan osaan, joihin kuuluu uudelleen kokemisen oireiden lisäksi välttämisoireet ja vireystilan oireet. Myös kyselymme tuloksista nousi esiin traumaperäiseen stressireaktioon viittavia oireita.

Opinnäytetyötä tehdessä saimme selville, että Suomessa ihmiskaupan uhreille on ollut auttamisjärjestelmä vuodesta 2006 lähtien. Auttamisjärjestelmän avulla tuetaan uhrien toipumista ja järjestelmän toiminta on lakisääteistä. Auttamisjärjestelmän tavoitteena on tukea uhria itsenäiseen elämään, sekä auttaa tätä palaamaan normaaliin arkeen.

Mietimme, miten sosiaalipedagogiikka voi olla tukemassa ihmiskaupan uhrien toipumista. Toipumisen kannalta, uhreille on tärkeää kokea olevansa osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. Myös itsensä toteuttaminen itsenäisesti, sekä ryhmässä, edistää uhrin toipumista. Näiden avulla uhrin voivat vapautua heitä rajoittavista ajattelumalleista.

6 POHDINTA

Aloittaessamme opinnäytetyöprosessia tietämyksemme ihmiskauppa ilmiön laajuudesta oli suhteellisen vähäistä, emmekä osanneet aavistaa, kuinka suuresta ja vakavasta ongelmasta on kyse. Koulussa toivoimme opetusta ihmiskaupasta, mutta ehdotukselle naurettiin ja todettiin, ettei aiheesta ole tietoa. Kiinnitimme huomiota siihen, että tällöin ihmiskaupasta ei vielä uutisoitu paljoa ja olimme sitä mieltä, että aihe kaipasi enemmän näkyvyyttä. Tämän perusteella aiheeksemme valikoitui ihmiskauppa, sillä se myös kiinnosti meitä molempia. Lisäksi ilmiö on erittäin ajankohtainen ja opinnäytetyötä tehdessämme olemme huomanneet sen nousevan yhä enemmän esille myös mediassa.

Etsiessämme tietoa ihmiskaupasta yllätyimme, kuinka paljon aiheesta löytyi materiaalia erilaisten raporttien, kirjojen ja dokumenttien muodossa. Välillä tietoa tuntui löytyvän turhankin paljon ja aineiston laajuuden vuoksi oli hankalaa löytää juuri ne tiedot mitä tarvitsimme. Maailmalla tapahtuvasta ihmiskaupasta olisi löytynyt monia raportteja, joista täytyi osata valita hyödyllisimmät ja etsiä niistä tarvittavat informaatiot. Suomenkielisten ihmiskauppaa käsittelevien kirjojen valikoima oli myös laaja, mutta haasteeksi tuli löytää kirjat, joista saimme asiatietoa, sillä useat kirjoista osoittautuivat enemmän kerronnallisiksi.

Toisena haasteena oli koronaepidemian aiheuttamat rajoitukset, kun kirjastot menivät kiinni ja aineistoa ei hetkeen voinut saada. Myös meidän molempien harjoittelujen eri ajankohdat hidastivat opinnäytetyön tekemistä. Silloin oli vaikeaa löytää molemmille sopivaa ajankohtaa työstää opinnäytetyötä yhdessä.

Pohdimme opinnäytetyöprosessin aikana, olisiko meillä ollut mahdollisuutta päästä käymään Kyproksella tapaamassa uhreja ja tutustumassa Room of Hope päiväkeskukseen, jos koronaepidemia ei olisi sitä estänyt. Olisimmeko saaneet tarkemmat vastaukset ja siten luotettavimmat tulokset, jos uhrin olisivat tavanneet meidät kasvojen ja viettäneet aikaa meidän kanssamme. Koska aihe on sensitiivinen, olisiko henkilökohtaisesta tapaamisesta ollut hyötyä, olisimmeko saaneet enemmän tietoa tai kysyneet eri kysymyksiä.

Kyselyä muodostaessamme kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, että kysymykset eivät olleet loukkaavia tai tökeröitä. Pyrimme siihen, että kysymykset olivat helposti ymmärrettäviä, jottei niitä tulkittaisi väärin. Mietimme tarkkaan, mitä sanoja käytimme, kääntäessämme kysymyksiä englanniksi, jotta kysymyksen merkitys säilyisi samana. Tätä samaa mietimme, kun käänsimme vastauksia englannista ja ranskasta suomeksi. Pohdimme myös, ymmärsimmekö oikein, mitä vastaaja oli tarkoittanut. Meillä ei kummallakaan ole ranskan kielen taitoja, joten saimme käänösapua Vapauta Uhri ry:n kautta. Sekä englannin, että ranskan kielisissä vastauksissa ilmeni runsaasti kielioppivirheitä, jonka vuoksi tulkitimme vastauksia ilman merkityksen muuttamista.

Teimme kysymyksistä mahdollisimman selkeitä, mutta huomasimme, että muutamassa kysymyksessä, jossa kysyimme asian kahta puolta, vastaukset koskivat vain toista. Jälkikäteen mietimme mistä johtui, ettemme saaneet vastauksia kysymyksen molempiin puoliin. Tämä vaikeutti tulosten ja teorian vertailua, sillä emme esimerkiksi saaneet vastauksia toipumista estävistä tekijöistä. Vastaajat vastasivat kuitenkin kysymykseen muiden kysymysten kautta. Pohdimme myös, ymmärsivätkö kaikki toisiaan, sillä osasta vastauksia saattoi huomata, että kysymystä ei ollut täysin ymmärretty tai kysymykseen ei vain ollut haluttu vastata.

Saimme kyselyyn vastaajia yhteensä kahdeksan, joista kaikki eivät kuitenkaan vastanneet jokaiseen kysymykseen. Siksi jäimme miettimään, millaisia vastauksia olisimme saaneet, mikäli vastaajia olisi ollut enemmän ja jokaiseen kysymykseen olisi vastattu. Tiedostimme, että vastaajia tulee olemaan vähän, mutta uskomme myös, että koronarajoitukset vaikuttivat vastaajien määrään.

Tuloksia analysoidessamme aloimme miettimään, miten nimitämme vastaajia. Pohdimme voimmeko kutsua vastaajia uhreiksi vai puhummeko heistä pelkääjänä vastaajina. Päädyimme kuitenkin käyttämään molempia nimityksiä, tilanteeseen sopivalla tavalla.

Opinnäytetyössämme keskitymme seksiperäiseen ihmiskauppaan, sekä ihmiskauppaan Suomessa ja maailmalla. Pitääksemme työmme selkeänä ja rajattuna, emme käsitelleet työssämme jokaista ihmiskaupan muotoa. Jätimme tarkoituksella tutkimuksessa käsittelemättä muun muassa aseellisen-, ja virtuaalisen ih-

miskaupan. Ihmiskaupan muotojen paljous yllätti meidät, sillä vaikka olemme tutkineet aihetta jo pitkään, nousee edelleen esiin muotoja, joista emme ole kuulleetkaan. Vasta pohdintaa kirjoittaessamme ilmeni, että ihmiskauppaa tapahtuu todella paljon myös huippu-urheilun parissa, jota emme osanneet odottaa. Ihmiskauppaa tapahtuu niin paljon kaikkialla, että kaikkia muotoja ei luultavasti vielä edes tiedetä.

Ihmiskaupasta olisi mielenkiintoista tehdä jatkotutkimuksia, sillä aihetta on mahdollista tutkia niin monesta näkökulmasta. Esimerkiksi voisi tutkia ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja kokemuksia Suomessa ja maailmalla, sekä vertailla tuloksia keskenään. Kiinnostavaa olisi myös tutkia ihmiskaupan uhrien kanssa työskentelevien näkökulmaa aiheeseen. Koska ihmiskauppa on aiheena niin laaja, pystyy sitä tutkimaan monelta kannalta, perehtyen ihmiskaupan eri muotoihin. Toivomme, että työmme voisi olla tukena ja inspiraationa muille tutkimuksille.

Kirjoittaessamme opinnäytetyötä erityisesti raporttien tutkimisen aikana tuntui, että ihmiset muuttuivat numeroiksi, eikä oikein käsittänyt, että nuo miljoonat ja tuhannet tarkoittivat oikeita henkilöitä, joilla on nimi. Kun pyörittelimme numeroita ja taulukoita oli vaikea hahmottaa kyseessä olevan ihmisiä, ei numeroita tai tuotteita. Tekemämme kyselyn vastaukset kuitenkin konkretisoivat tilannetta ja nyt opinnäytetyön lopussa ymmärrämme, kuinka uskomattoman paljon ihmiskauppaa oikeasti tapahtuu ja kuinka järkyttävää se todellisuudessa on. Toivomme, että tulevaisuudessa työympäristöissämme pystymme paremmin tunnistamaan ihmiskaupan uhreja ja auttamaan heitä.

Huomasimme tietoa hankkiessamme, että erilaisia chattejä ja auttamisjärjestöjä on useita. Uskomme ja toivomme, että uhreilla on nykyään matalampi kynnyshakea apua, tällaisten palvelujen vuoksi. Tälle aiheelle olisi tärkeää saada enemmän näkyvyyttä ja tietoa jokaiselle, jotta uhreja tunnistettaisiin herkemmin ja uskallettaisiin puuttua asiaan. Varmasti moni luulee, että ihmiskauppaa ei tapahdu Suomessa, joten ihmisten olisi kuultava, että se on Suomessakin hyvin yleistä. Ihmiskaupan muotoja pitäisi tuoda ihmisten tietoon, jotta he voivat ymmärtää missä kaikkialla ihmiskauppaa voi tapahtua ja mitä uhrien hyväksi voi tehdä.

LÄHTEET

Chalke, S. & Blair, C. 2011. Seis! Pysäytä ihmiskauppa. Suomen Lähetysseura ry: Helsinki.

Global Estimates of Modern Slavery: forced labour and forced marriage. Geneva 2017: International Labour Office, Walk Free Foundation.

GRETA 2019. Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Finland. Second evaluation round.

Hietaharju, A. 2014. Ihmiskaupparikoksen uhri auttamisjärjestelmässä. Julkisoikeuden pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto, filosofinen tiedekunta. Viitattu 4.9.2020 https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/563/osuva_5711.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Puolivuotiskatsaus 1.1.–30.6.2020. Viitattu 14.8.2020 http://www.ihmiskauppa.fi/files/515/Ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_puolivuotiskatsaus_30.6.2020.pdf

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä: Vuosikatsaus 1.1.-31.12.2020. Viitattu 5.3.2021 http://www.ihmiskauppa.fi/files/525/Ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_vuosikatsaus_1.1.-_31.12.2020.pdf

Ihmiskauppa.fi 2018. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä. Viitattu 7.12.2020 http://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelma

Ihmiskauppa.fi 2018. Mitä on ihmiskauppa? Viitattu 14.5.2020 <http://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa>

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta 71/2006 3.

Kansallinen ihmiskaupparaportointi – Kertomus 2014. Julkaisusarja 16. Helsinki: Vähemmistövaltuutettu.

Kaukonen, M., Raijas, R., Silver, R & Valkama, K. 2003. Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö. Selviytymiskertomuksia. PS-kustannus.

Kimpimäki, M. 2009. Haurauden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin. Prostituoitien, parituksen ja ihmiskaupan oikeudellinen sääntely. Juvenes Print, Tampere.

Koskenoja, M., Ollus, N., Roth, V., Turkia, L. & Viuhko, M. 2018. Tuntematon tulevaisuus – Selvitys ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädännön toimivuudesta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 24/2018.

Levine, P. & Frederick, A. 2019. Kun tiikeri herää. Trauma ja toipuminen. Oulu: Traumaterapiakeskus 2008.

Marttila, P. 2017. Ihmiskauppa. Teoksessa L-K. Åberg (toim.) Rikoksen uhrin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 119–122.

Niilola, M. 2021. Pakkotyö, paritus ja seksiorjuus rehottavat – Poliisi käy "nyrkillä" ihmiskaupan vastaiseen iskuun. Yle 2.1.2021. Viitattu 26.2.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11699668>

Nivala, E. & Rynnänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Näveri, A. 2021. Ihmiskaupan uhreiksi Suomessa joutuneita ohjattiin avun piiriin ennätysmäärä viime vuonna – prostituutioon ja rikollisuuteen pakotetut jäävät katveeseen. Yle 27.1.2021. Viitattu 3.3.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11757824>

Pohjola, A. 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Saari, E. & Viinamäki, L. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi

Poliisi 2020. Ihmiskauppa. Viitattu 3.8.2020 <https://www.poliisi.fi/rikokset/ihmiskauppa>.

Rendic, P. 2015. Ihmiskaupan kasvot. Ryttylä: Kustannus Oy Uusi Tie.

Rendic, P. 2019. Auta toimintaamme jatkumaan! Vapauta Uhri ry 1.4.2019. Viitattu 22.5.2020 <https://www.vapautauhri.fi/auta-toimintaamme-jatkumaan/>

Rendic, P. 2020. Vapauta Uhri ry aloittaa ilmaisen seksuaalineuvonnan alle 25-vuotialle nuorille. Vapauta Uhri ry 2.4.2020. Viitattu 16.12.2020 <https://www.vapautauhri.fi/vapauta-uhri-ry-aloittaa-ilmaisen-seksuaalineuvonnan-alle-25-vuotiaille-nuorille/>

Rendic, P. 2020. Vapauta Uhri ry ja Diakonissalaitos aloittavat yhteistyön psykososiaalisen tuen tarjoamiseksi ihmiskaupan uhreille. Vapauta Uhri ry 27.7.2020. Viitattu 15.12.2020 <https://www.vapautauhri.fi/vapauta-uhri-ry-ja-helsingin-diakonissalaitos-aloittavat-yhteistyon-psykososiaalisen-tuen-tarjoamiseksi-ihmiskaupan-uhreille/>

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 17.2.2021 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Yhdysvaltain ulkoministeriö 2020. Trafficking in Persons Report 2020. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf>

United Nations Office on Drugs and Crime 2018. Annual Report 2018. https://www.unodc.org/documents/AnnualReport/Annual-Report_2018.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime 2018. Global report on trafficking in persons. UNODC Research. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2018/GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime 2018. Trafficking in Persons. Viitattu 11.12.2020 <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/glotip.html>

Vapauta Uhri ry 2020. Room of Hope. Viitattu 18.5.2020 <https://www.vapautauhri.fi/room-hope-paivakeskus/>

Vapauta Uhri ry 2020. Vapauta Uhri ry. Viitattu 18.5.2020 <https://www.vapautauhri.fi/>

Kuva 1. Walk Free Foundation 2018. Moderni orjuus. https://sites.nationalacademies.org/cs/groups/dbassesite/documents/webpage/dbasse_192198.pdf

Kuvio 1. UNODC, Global Report on Trafficking in Persons 2018. Havaittujen ihmiskaupan naisuhrien hyväksikäyttömuotojen osuus. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2018/GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf

Kuvio 2. UNODC 2020, DataUNODC. Tunnistetut ihmiskaupan uhrit Suomessa 2016 kansalaisuuksien mukaan. <https://dataunodc.un.org/data/TIP/Detected%20victims%20by%20citizenship>

Kuvio 3. UNODC 2020. DataUNODC. Tunnistettujen ihmiskaupan uhrien kokonaismäärä 2003–2017. <https://dataunodc.un.org/data/TIP/Detected%20trafficking%20victims>

Kuvio 4. UNODC, Global Report on Trafficking in Persons 2020. Tunnistettujen uhrien ikä- ja sukupuolijakaumat, 2004–2018. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tip/2021/GLOTiP_2020_15jan_web.pdf

Kuvio 5. UNODC, Global Report on Trafficking in Persons 2018. Havaittujen uhrien osuus alueittain. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2018/GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf

Taulukko 1. UNODC 2020. DataUNODC. Suomessa tunnistetut ihmiskaupan uhrit 2007–2016. <https://dataunodc.un.org/data/TIP/Detected%20trafficking%20victims>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje ja kyselyn runko

Liite 1.

Saatekirje ja kyselyn runko

Olemme viimeisen vuoden sosionomi opiskelijoita Lapin Ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötämme, jonka aiheena on ihmiskauppa. Teemme yhteistyötä Vapauta Uhri ry:n kanssa. Opinnäytetyössämme haluamme selvittää ihmiskaupan uhrin toipumista, sekä toipumiseen vaikuttavia edistäviä ja estäviä tekijöitä. Näitä tekijöitä selvitämme tällä kyselyllä, jonka vastaukset käsitellään anonyyminä.

Ystävällisin terveisin, Annika ja Sini.

We are last year Social services students from Lapland University of Applied Sciences. We are doing our thesis about human trafficking and working together with Vapauta Uhri ry. In our thesis we want to study the recovery of the victim of human trafficking and find out the supporting and preventing factors in recovering. We are studying these factors with the following survey. The answers from the survey will be processed anonymously.

Kind regards, Annika and Sini

1. Mistä olet kotoisin (maa)? Where are you from (country)?
2. Minkä ikäinen olet? How old are you?
3. Onko sinulla lapsia? Do you have children?
4. Miten jouduit uhriksi? How did you become victim in trafficking?
5. Kuinka kauan olit ihmiskaupan uhrina? How long you were a victim of human trafficking?
6. Millaisia ongelmia sinulle on aiheutunut uhrina olemisesta/ihmiskaupan seurauksena? What kind of problems has there been after being trafficked?
7. Hakeuduitko itse avunpiiriin vai tarjottiinko sinulle apua? Did you seek help yourself or were you offered help?
8. Kuka tarjosi sinulle apua ja millaista apua oli? Who offered you help and what kind of help were you offered?
9. Mikä on auttanut toipumaan? What has helped your recovery?

10. Jos sinulla on lapsi, koetko, että hän on vaikuttanut toipumiseen ja miten? If you have a child has she/he affected your recovery and how?

11. Kauanko olet ollut Room of Hopen toiminnassa mukana? How long have you been involved in the activities of Room of Hope?

12. Minkä kautta olet tullut Room of Hopeen/mistä kuulit Room of Hopesta? How did you come to Room of Hope/where did you hear of it?

13. Minkä olet kokenut hyödylliseksi Room of Hopessa? What have you felt useful/helpful in Room of Hope?

14. Mitä muuttaisit Room of Hopen toiminnassa? What would you change in Room of Hope?

15. Minkä koet erityisesti edistäneen toipumistasi? What do you think is the biggest factor that has helped you in your recovery?

16. Mikä on edistänyt toipumistasi Room of Hopessa ja sen ulkopuolella? What has supported your recovery in Room of Hope and outside of it?

17. Mikä on estänyt toipumistasi Room of Hopessa ja sen ulkopuolella? What has prevented your recovery in Room of Hope and outside of it?

18. Sopeuduitko hyvin Room of Hopeen? How did you integrate to Room of Hope?

19. Mikä vaikutti positiivisesti? Entä negatiivisesti? Was there some positive factors? How about negative (factors)?

20. Arvioi miten seuraavat asiat ovat edistäneet toipumistasi? Arviointi 1-5 (1=ei ollenkaan, 5= erittäin paljon)

Estimate how have the following factors supported your recovery? Scale from 1-5 (1= not at all, 5= very much)

Room of Hope... Sosiaaliset suhteet/ystävät... Social relationships/Friends

Koulutus... Education

Työ/mahdollisuus työn saantiin... Working/ access to employment

Yhteiskunnan antama tuki... Support from society

Hengellinen tuki... Spiritual support

Oikeudellinen ohjaus... Legal counseling

Sosiaaliohjaus... Social work counseling

Harrastukset... (millaisia harrastuksia____) Hobbies (what kind of hobbies____?)